

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

SCB

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Ur innehållet:

Stabilt andra kvartal, osäkra framtidsutsikter.....sid 3

En positiv underton genomsyrade Sveriges ekonomi andra kvartalet med en BNP-tillväxt långt över det historiska genomsnittet. Hushållskonsumtion och fasta bruttoinvesteringar gav starka tillväxtbidrag. Efter andra kvartalets utgång förvärrades den europeiska skuldskrisen, vilket lett till en ökad osäkerhet kring såväl finansiell som real ekonomi framöver.

Svag förbättring på arbetsmarknaden .....sid 16

Den förbättring på arbetsmarknaden som pågått de senaste åren fortsatte även under andra kvartalet 2011. Takten i förbättringen har dock blivit allt svagare. Under andra kvartalet skedde en viss ökning både av antalet sysselsatta och av antalet arbetade timmar. En mindre nedgång av arbetslösheten kunde även noteras. I motsatt riktning gick lediga jobb som fortsatte starkt uppåt, antalet lediga jobb var det högsta på tio år. Även vakanserna i den privata sektorn låg på den högsta nivån på tio år.

Ny branschindelning i nationalräkenskaperna .....sid 22

Från och med september 2011 används den nya näringsgrensindelningen SNI 2007 i nationalräkenskaperna. Alla EU-länder gjorde omläggningen vid samma tidpunkt. De nya branschindelningarna syftar till att bättre belysa de strukturförändringar som skett den senaste 20-årsperioden, i synnerhet tjänstenäringarnas ökade betydelse. Den klart största förändringen avser informations- och kommunikationstjänster.

Nummer 3•2011

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Internationell utblick.....	4
Export och import.....	5
Konsumtion.....	7
Bruttoinvesteringar.....	10
Näringsliv.....	12
Arbetsmarknad.....	16
Globalisering och ekonomisk statistik.....	19
Hantering av räntor i NR.....	21
SNI-omläggning av NR.....	22
Summary.....	24

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se. Välj Hitta statistik, SCB-Indikatorer.

Sammanfattning

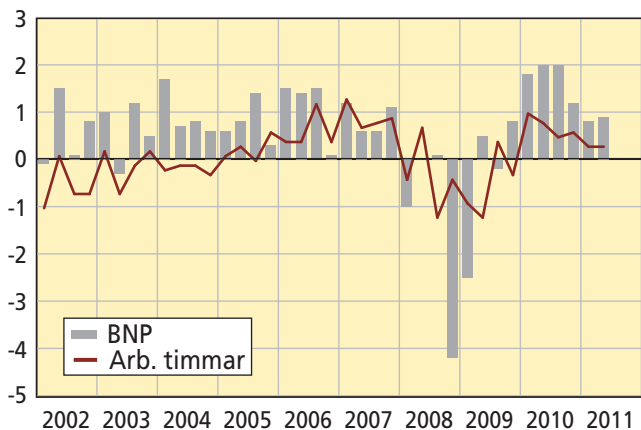
Stabilt andra kvartal, osäkra framtidsutsikter

En positiv underton genomsyrade Sveriges ekonomi andra kvartalet med en BNP-tillväxt långt över det historiska genomsnittet. Hushållskonsumtion och fasta bruttoinvesteringar gav starka tillväxtbidrag. Efter andra kvartalets utgång förvärrades den europeiska skuldcrisen, vilket lett till en ökad osäkerhet kring såväl finansiell som real ekonomi framöver.

BNP steg med 0,9 procent andra kvartalet, säsongrensat och jämfört med första kvartalet. I jämförelse med motsvarande kvartal i fjol ökade BNP med 4,9 procent.

Bruttonationalprodukten (BNP) samt arbetade timmar i hela ekonomin

Procentuell förändring från föregående kvartal.
Säsongrensad BNP och arbetade timmar

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Efter ett relativt svagt första kvartal andades svenskarnas konsumtion återigen optimism andra kvartalet. Transporter och svensk konsumtion utomlands, men även nöjesrelaterade utgiftsposter som underhållning och hotell och restaurang ökade starkt. Inom detaljhandeln var däremot uppgången mer försiktig. Korrigerat för säsongvariationer var konsumtionsutgifterna 1,1 procent högre andra kvartalet jämfört med det första. Detta är ökningstal i paritet med utvecklingen hösten 2010. De svenska hushållens konsumtionsvilja var hög även i ett internationellt perspektiv.

Svensk varuhandel dämpades andra kvartalet i paritet med världshandeln. Varuexportvolymerna backade 0,4 procent jämfört med kvartalet innan. Försvagningen kommer emellertid efter en period av en internationellt sett stark svensk varuexportutveckling. Tjänsteexporten drogs däremot upp av bland annat licenser och royalties som ökade kraftigt. Tjänsteexportens lyft tillsammans med en mer dämpad importutveckling var huvudförklaringen till exportnettots positiva bidrag till BNP-tillväxten andra kvartalet.

Produktionstillväxten inom näringslivet är fortfarande förhållandevis god även om den avtagit något jämfört med de senaste kvartalerna. Andra kvartalet ökade produktionen med 1,1 procent säsongrensat jämfört med första kvartalet. Det kan jämföras med en tillväxttakt på 1,4 procent första kvartalet och 2,9 procent andra kvartalet 2010 då tillväxttakten var som högst under de två senaste årens återhämtningsfas. Sysselsättningen inom näringslivet växte endast svagt andra kvartalet och det var istället ökad produktivitet som höjde produktionsnivåerna.

Den långvariga uppåtgående trenden för de fasta bruttoinvesteringarna höll i sig andra kvartalet. Fasta bruttoinvesteringar har ökat sedan fjärde kvartalet 2009. Den goda utvecklingen andra kvartalet underbyggdes framför allt av ökade bostadsinvesteringar. Trots den starka återhämtningen är investeringsnivån fortfarande lägre än innan den kraftiga nedgången under åren 2008–2009.

Den förbättring på arbetsmarknaden som pågått de senaste åren fortsatte även under andra kvartalet 2011. Takten i förbättringen har dock blivit allt svagare. Under andra kvartalet skedde en viss ökning både av antalet sysselsatta och av antalet arbetade timmar. En mindre nedgång av arbetslösheten kunde även noteras. I motsatt riktning gick lediga jobb som fortsatte starkt uppåt, antalet lediga jobb var det högsta på tio år. Även vakanserna i den privata sektorn låg på den högsta nivån på tio år.

Dessutom fortsatte sysselsättningen att öka, dock i en svagare takt. För män var uppgången nästan bruten, medan det för kvinnor fortfarande var en viss ökning. Även antalet arbetade timmar fortsatte svagt uppåt. Det ledde till en liten nedgång i arbetslösheten. Risken att bli arbetslös var oförändrad från att tidigare ha minskat. Lediga jobb och vakanser i den privata sektorn visade en fortsatt stark uppgång.

Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv bjuder även på tre temaartiklar. I den första artikeln diskuteras globaliseringsprocessen och det ökade behovet av att ta fram ny data och indikatorer. Den andra artikeln berör effekterna av en ränteförändring i nationalräkenskapernas beräkning av hushållens konsumtion och sparande. Där tydliggörs att en ränteförändring inte ger några direkta effekter på kort sikt. I den avslutande artikeln ges en sammanfattning av hur SNI-omläggningen påverkar nationalräkenskaperna. Från och med september 2011 används den nya näringsgrensindelningen SNI 2007 i samtliga EU-länder.

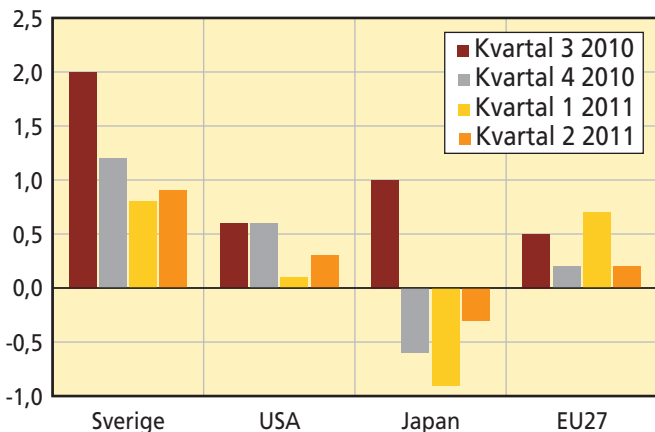
Oro i världsekonomin

Den globala ekonomin har äntrat en ny fas med betydligt svagare ekonomisk aktivitet och minskad världshandel. Förtroendeindikatorer bland företag och hushåll har fallit tillbaka kraftigt i traditionella industriländer. Den svenska ekonomin gick förhållandevis starkt andra kvartalet, men det svenska beroendet av omvärlden via globaliserade varumarknader, integrerade finansmarknader och en rörlig växelkurs är stort.

De strukturella problemen med skuldtyngda länder och hushåll i världsekonomin är så stora att de visar tendens till att dämpa den ekonomiska aktiviteten. Internationella valutafonden, IMF, och flera andra organisationer har sedan i somras skrivit ner sina tillväxtprognoser. För både i år och nästa år bedömer IMF att tillväxten av världsekonomin blir 4,0 procent att jämföra med 2010 då tillväxten var över fem procent. Betydligt lägre prognostiseras tillväxten bli i de utvecklade länderna "advanced economies" med 1,6 procent i år och 1,9 procent nästa år. Världshandelsorganisationen, WTO, sänkte i september sin prognos för årets världshandelstillväxt från 6,5 till 5,8 procent med hänvisning till den ökade ekonomiska osäkerheten. 2010 växte världshandeln med 14,5 procent, enligt WTO.

BNP-tillväxt

Procentuell förändring från föregående kvartal.
Säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna och Eurostat

Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Det stora exportberoendet i Sveriges ekonomi innebär att efterfrågeläget i omvärlden, i synnerhet i närområdet, spelar en mycket viktig roll för de svenska exportföretagen. Även den svenska kronkursen har stor betydelse för företagens konkurrenskraft.

USA:s återhämtning reviderades ned

USA:s BNP-tillväxt för andra kvartalet blev 1,3 procent jämfört med första kvartalet och uppräknat till årstakt enligt amerikansk standard. Det var något högre än kvartalet innan. Av BNP-tillväxten kom drygt två tredjedelar från investeringar och då i huvudsak från företagets fasta brutto-

investeringar. Bostadsinvesteringarna förblev däremot svaga. Hushållskonsumtionen bidrog med 0,5 procentenheter och nettoexporten med 0,2 till BNP-tillväxten, medan offentliga konsumtionen föll tillbaka. BNP-tillväxten har under återhämtningen inte varit tillräcklig för att pressa tillbaka den rekordhöga arbetslösheten på över 9 procent i ekonomin.

Reviderad amerikansk tillväxthistorik visar dels att den amerikanska recessionen under 2008 och 2009 var djupare än vad tidigare estimat visat, dels att återhämtningen därifrån har varit svagare än vad som framgått i tidigare beräkningsomgångar. USA har ännu inte nått upp till BNP-nivåerna från mitten av 2007, trots två års återhämtning.

Svag europeisk BNP-tillväxt

BNP-tillväxten saktade in i både euroområdet och EU27 till 0,2 procent jämfört med första kvartalets tillväxt på 0,8 respektive 0,7 procent. Bidragen från de olika BNP-komponenterna var överlag små. Nettoexporten, fasta bruttoinvesteringar och lager bidrog vardera med 0,1 procentenhet, medan hushållskonsumtionen gav en negativ effekt på 0,1 procentenheter.

Tillväxten i Tyskland, Europas största ekonomi och Sveriges största exportmarknad, försvagades ordentligt andra kvartalet och stannade på måttliga 0,1 procent i kvartalstakt. Statskuldskrisen i Europa har uppenbarligen gett upphov till en lägre ekonomisk aktivitet för andra kvartalet. Den franska BNP-tillväxten tog en paus och BNP var oförändrad jämfört med kvartalet innan. Italien och Spanien visar en trög återhämtning sedan finanskrisen och Greklands ekonomi fortsätter att krympa.

Kinas utveckling viktig för världsekonomin

Den kinesiska BNP-tillväxten accelererade till 2,2 procent ökning andra kvartalet jämfört med det marginellt svagare första kvartalets tillväxt på 2,1 procent, visar säsongrensade serier som publicerats sedan första kvartalet 2011. Inköpschefsindex tyder dock på att den ekonomiska aktiviteten i de asiatiska länderna med Kina och Indien i spetsen saktar in, vilket hjälper till att lätta på inflationstrycket. Den indiska ekonomin växte med 7,7 procent andra kvartalet jämfört med motsvarande kvartal året innan. Detta var den lägsta tillväxttakten på 18 månader. Den svagare tillväxten var delvis ett resultat av centralbankens åtstramningsförsök för att bekämpa den nära tvåsiffriga inflationen i landet.

Japans ekonomi fortsatte att krympa i spåren av den jordbävning och tsunamin som drabbade landet och som samtidigt försvagade exporten. Andra kvartalet sjönk BNP med 0,5 procent, vilket var tredje kvartalet i rad med negativa japanska BNP-siffror.

Kontaktperson: Martin Daniels, 08-506 942 64

Export och import

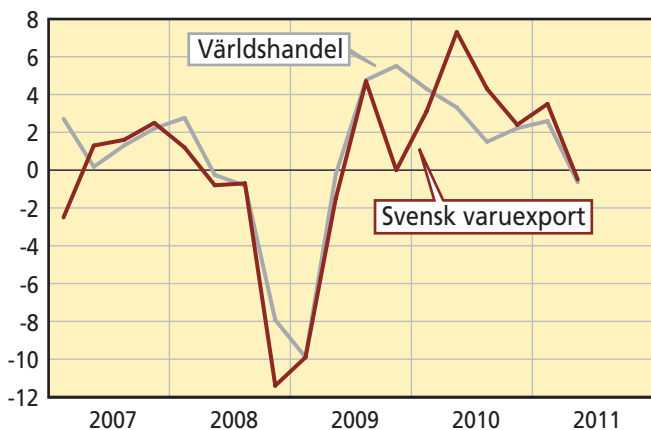
Dämpad världshandel försvagar svensk export

Svensk varuhandel dämpades andra kvartalet i paritet med världshandeln. Varuexportvolymerna backade 0,4 procent jämfört med kvartalet innan. Försvagningen kommer emellertid efter en period av en internationellt sett stark svensk varuexportutveckling. Tjänsteexporten drogs däremot upp av bland annat licenser och royalties som ökade kraftigt. Tjänsteexportens lyft tillsammans med en mer dämpad importutveckling var huvudförklaringen till exportnettets positiva bidrag till BNP-tillväxten andra kvartalet.

Världshandeln med varor har visat sig vara en bra indikator för den svenska varuexporten, även om utvecklingen ibland visats sig vara något fördröjd. Den svenska varuexporten minskade andra kvartalet med 0,4 procent, vilket var i linje med den globala varuhandeln som, enligt CPB, backade med 0,5 procent, säsongrensat mot kvartalet innan. Världshandeln med varor, som i hög grad dras upp av tillväxtekonomier, har inte förmått att överträffa de svenska varuexportvolymerna för de senaste fem kvartalen.

Global varuhandel och svensk varuexport

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

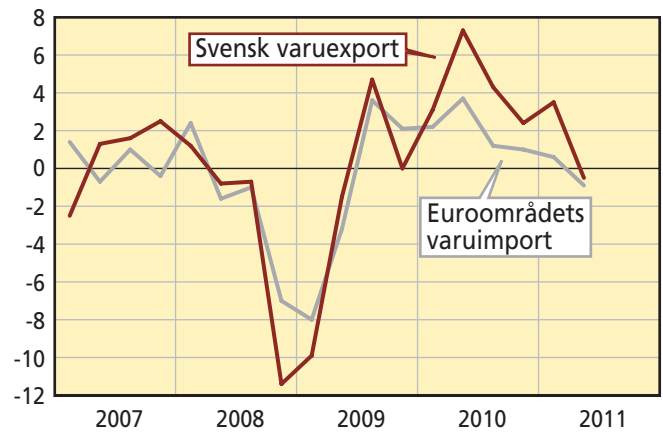

Källa: Nationalräkenskaperna och CPB Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Närmare 40 procent av den svenska varuexporten har destinationer inom euroområdet som de senaste kvartalerna haft en svag utveckling av varuimporten. Den minskade med 0,9 procent andra kvartalet, säsongrensat. Den svenska varuexporten har det senaste året ökat betydligt mer än euroområdets varuimport, med Tyskland som enskilt viktigaste marknad.

Svensk varuexport och Euroområdets varuimport

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

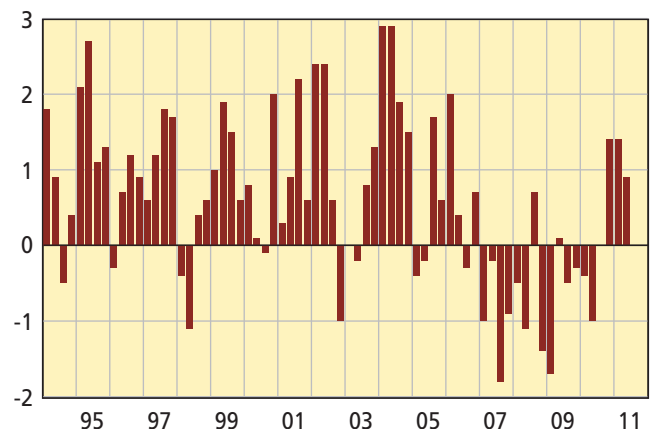
Källa: Nationalräkenskaperna och CPB Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Tredje kvartalet i rad med positivt exportnetto

Den försämrade konjunkturutvecklingen i omvärlden bidrog till att dämpa svensk export. Men eftersom importen dämpades än mer hade exportnettot en positiv effekt på svensk ekonomi och BNP-tillväxten. Den dämpade importen är delvis en följd av den svagare exporten, som till drygt hälften består av importerade varor. Denna koppling syns dock inte i de fasta bruttoinvesteringarna, som också har ett högt importinnehåll. Dessa utvecklades mycket bra andra kvartalet. Förklaringen ligger sannolikt i att det var främst bostadsinvesteringarna, med ett lågt importinnehåll, som gick starkt. Inte heller kronkursen tycks spegla denna koppling. Det handelsviktade TCW-indexet ökade med drygt 8 procent jämfört med andra kvartalet 2010, vilket gjorde importen relativt sett billigare.

Svenskt exportnetto

Bidrag till BNP-tillväxten, procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Omfördelning av exporten mot mer tjänster

Tjänsteexporten gick starkt andra kvartalet, samtidigt som varuexporten föll. Tjänsteexporten drogs upp av bland annat licenser och royalties som ökade kraftigt. Den största posten inom tjänsteexporten, utländska resenärers konsumtion i Sverige, ökade andra kvartalet och bidrog även den till en förbättrad tjänsteexport.

Utländska konsumtionen i Sverige har däremot inte alls ökat i samma omfattning som svenskarnas konsumtion i utlandet, vilket innebar ett stort underskott i det så kallade resevalutanettet andra kvartalet. Detta underskott höll tillbaka BNP-tillväxten med 0,6 procentenheter. Resevalutanettet har varit negativt för perioden 2010–2011, medan det omvända gällde år 2009.

Varuhandeln omsätter betydligt mer än tjänstehandeln, men tjänstehandeln gav ett något större bidrag till nettoexporten andra kvartalet i år än vad varuhandeln gjorde.

Export av varor respektive tjänster

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongsrensade värden

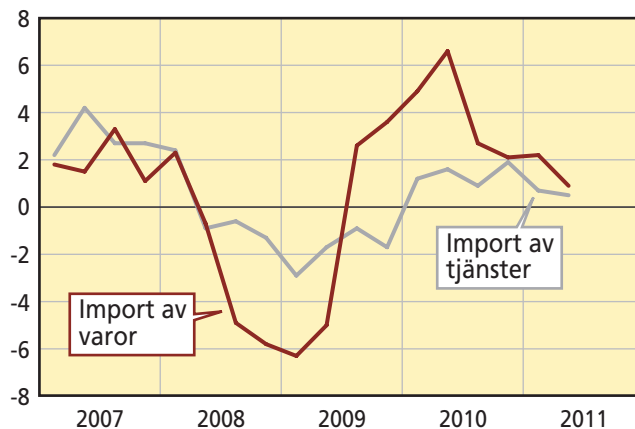
Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Fortsatt stor konsumtionsökning i utlandet

Svenskarna fortsatte att spendera stora belopp utomlands, vilket även varit fallet de senaste kvartalen. Svenskarnas konsumtion i utlandet svarar för drygt 30 procent av tjänsteimporten och är den dominerande posten. Den starka ökningen, framför allt via kreditkortbetalningar utomlands, mildrades av betydligt svagare import av andra tjänstekategorier, såsom FoU, konsulttjänster och vissa transporter. I jämförelser på årsbasis gav fjolårets flygstopp i samband med det isländska vulkanutbrottet en nedgång i flygtrafiken, men i gengäld resulterade det i en viss omfördelning mot alternativa transportsätt.

Import av varor respektive tjänster

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongsrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Exportchefer och inköpschefer sänker förväntningarna

Det råder en gemensam syn bland export- och inköpschefer för exportutvecklingen framöver. De vanligtvis så positiva exportcheferna har sänkt förväntningarna för exportförsäljningen ordentligt under tredje kvartalet med blick på de nästkommande tre månaderna. Exportchefernas prognos på exportförsäljningen de kommande tre månaderna föll ner till 50-strecket, vilket visar skiljelinjen för tillväxt. Inköpschefernas bedömning av exportorderingången har redan fallit under motsvarande skiljelinje. Senast exportcheferna gjorde en så samstämmig bedömning som inköpscheferna på de nyss nämnda exportfrågorna var under fjärde kvartalet 2008, det hittills svagaste kvartalet i exportchefsindex historia som startade 2007.

Exportförsäljning och exportorderingång

Diffusionsindex. Värden över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning av exportkonjunkturen

Källa: SCB/Exportrådet och Swedbank Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Anm. För inköpschefsindex är de säsongsrensade månadsvärdena omräknade till kvartalsgenomsnitt.

Kontaktperson: Martin Daniels, 08-506 942 64

God tillväxt i hushållskonsumtionen

Efter att helt ha stagnerat första kvartalet, ökade hushållen återigen sina konsumtionsutgifter andra kvartalet. Korrigerat för säsongvariationer var konsumtionsutgifterna 1,2 procent högre andra kvartalet jämfört med föregående kvartal. Korrigeringen kan dock ha störts av påsken som inföll på olika kvartal 2010 och 2011. Ökningstakten är i paritet med utvecklingen hösten 2010, och innebär ny fart för hushållskonsumtionen som andra kvartalet bidrog med 1,5 procentenheter till BNP utvecklingen. De svenska hushållens vilja att konsumera står sig även väl i internationell jämförelse.

Hushållens konsumtionsutgifter har stegrats kraftigt efter det kortlivade, men relativt branta fallet under 2008 och befinner sig nu på en betydligt högre nivå än vid den förra toppnoteringen första kvartalet 2008. Säsongrensad statistik visar en ökning andra kvartalet med 1,2 procent jämfört med kvartalet innan. Konsumtionstillväxten andra kvartalet är i paritet med ökningstalen under återhämtningen tredje och fjärde kvartalet i fjol. Detta tyder på att det återigen är bra tryck i hushållens konsumtion efter den svaga utvecklingen första kvartalet. Första kvartalets svaga utveckling och den starka utvecklingen under andra kvartalet kan dock delvis förklaras av tekniska orsaker. Påsken var i år förlagd till andra kvartalet medan den i fjol delvis inföll under första kvartalet. Påskhelgen spelar en viktig roll för konsumtionen, särskilt inom dagligvaruhandeln. Att den så kallade påskeffekten kan hoppa mellan kvartalen gör det svårt att korrigera för denna effekt vid säsongrensningen. Den exakta storleken på påskeffekten är därmed svårskattad.

Trots tecken, bland annat från detaljhandeln, på att hushållen de senaste månaderna har agerat något försiktigare, andas svenskarnas konsumtion andra kvartalet fortsatt optimism. Framförallt är det hur hushållen valde att spendera pengarna som ger intrycket av en stark konsumtionsbenägenhet. Många av de nöjesrelaterade utgiftsposterna såsom underhållning samt hotell- och restaurangutgifter var bland de poster som ökade mest andra kvartalet.

Hushållens konsumtionsutgifter

Säsongrensade kvartalsuppgifter. Index 2005=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Stark krona ökade svenskars konsumtionsvilja utomlands

Allra kraftigast ökade svenskars konsumtion utomlands som uppvisade en ökning med hela 24,3 procent. Konsumtionen utomlands var också, tillsammans med motorhandeln, den post som bidrog mest till den totala konsumtionsökningen andra kvartalet. Båda bidrog med 1,0 procentenhet. Den starka svenska kronan har sannolikt bidragit till svenskarnas ökade konsumtion utanför Sveriges gränser. En starkare krona höjer, allt annat lika, svenska resenärers köpkraft utomlands. Sambandet mellan en starkare krona och ökad konsumtion i utlandet är därför starkt. Kvartalsgenomsnittet för Riksbankens TCW-index¹ låg andra kvartalet i fjol på drygt 131, medan motsvarande värde för andra kvartalet i år var knappt 121 (ett lägre index innebär en starkare krona). En korg med utländska varor var drygt 8 procent billigare andra kvartalet än för motsvarande kvartal i fjol.

Att fler svenskar valde att lägga semestern utomlands återspeglas också genom att charterresor, som ingår i posten fritid och underhållning, ökade med 14 procent andra kvartalet jämfört med motsvarande kvartal 2010. Även utgifterna för restaurang- och hotellbesök ökade med 3,7 procent.

Även övriga flygtransporter uppvisade en liknande utveckling med en kraftig ökning på 24 procent andra kvartalet. Här är det dock snarare de långvariga flygstoppen under andra kvartalet 2010 än ett ökat tryck på resandet som ligger till grund för den starka ökningen. Askmolnen som uppstod efter vulkanutbrotten på Island i april i fjol ledde till stora begränsningar av flygtrafiken i Europa. Detta tvingade flygresenärer till att nyttja alternativa transportmedel, såsom buss, tåg och sjötransporter. En stor andel av uppgången för

¹ TCW-indexet mäter kronans värde mot en korg utländska valutor. Indexet sjunker när kronan stärks mot övriga valutor.

flygtransporterna under kvartalet är således bara en växling tillbaka till flyg från andra transportmedel, vilka också noterar nedgångar under kvartalet.

Motorhandeln driver på konsumtionen

Den fortsatt ökande omsättningen på den svenska bilmarknaden var en annan viktig orsak bakom ökningen i konsumtionsutgifterna andra kvartalet. Bilinköpen ökade med 17 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Efter den ekonomiska krisen 2008 och 2009 har bilmarknaden i Sverige uppvisat en exceptionellt stark tillväxt, dock från en låg nivå. En ökad efterfrågan på bilar i spåren av krisen har drivit på utvecklingen. Trots en återgång till mer normala tillväxttal de senaste kvartalen var transportutgifterna fortfarande en av de huvudsakliga drivkrafterna bakom ökningen av hushållskonsumtionen andra kvartalet.

Hushållens konsumtion andra kvartalet 2011

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volymförändring, jmf med kv 2 10, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter
Boende	24,9	-0,2	0,0
Livsmedel och alkoholfria drycker	12,5	2,0	0,3
Transporter	14,4	6,8	1,0
Rekreation och kultur	11,5	4,1	0,5
Övriga varor och tjänster	10,6	1,8	0,2
Restauranger, hotell	5,5	3,7	0,2
Möbler m.m.	5,0	1,1	0,1
Kläder och skor	5,1	2,9	0,1
Hälso- och sjukvård	3,8	3,0	0,1
Post och telekommunikationer	3,1	0,1	0,0
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,8	4,7	0,2
Utbildning	0,3	2,6	0,0
Svenskars konsumtion utomlands	4,8	24,3	1,0
Utländska besökares konsumtion i Sverige	-5,3	-4,5	-0,2
Hushållens totala konsumtion	100,0	3,3	3,3

Källa: Nationalräkenskaperna

Ett bilköp är en relativt stor engångskostnad för hushållen och är också normalt ett köp som kan skjutas upp en längre tidsperiod. Detta leder till att bilmarknaden är känslig för förändringar i ekonomin och hushållens agerande. De osäkra framtidsutsikterna som nu råder verkar avspeglas i bilregistreringarna. Utvecklingen den senaste tremånadersperioden, juni–augusti, visar en sjunkande nybilsregistrering med 1,1 procent, säsongrensat, jämfört med föregående period. Det är den första minskningen sedan mitten av 2009.

Måttlig tillväxt för detaljhandeln

Uppgifter från omsättningsstatistiken visar att försäljningsvolymerna inom handeln med sällanköpsvaror har utvecklats relativt väl under juni och juli, med ökning på 5,9 respektive 3,5 procent, kalenderkorrigerat, jämfört med året innan. I augusti stannade dock volymutvecklingen av främst till följd av svag klädhandel, utvecklingen låg då i paritet med dagligvaruhandeln som har utvecklats svagt sedan en tid tillbaka. I juni och juli utvecklades försäljningsvolymen för hemelektronik fortfarande starkt, vilket höll uppe säl-

lanköpshandeln. I augusti mattades denna utveckling av samtidigt som klädhandeln minskade kraftigare än de två föregående månaderna.

Konsumenternas syn på den egna ekonomin vänder ner

Samtidigt som de svenska hushållens konsumtionsutgifter har stegrats det senaste året har hushållens nulägesbedömning av den egna ekonomin utvecklats svagare. Efter en mer dämpad attityd bland hushållen första kvartalet i år, steg dock barometern igen andra kvartalet. Detta sammanföll med första kvartalets svaga utveckling och ökningen i hushållens konsumtion andra kvartalet. Efter sommaren bedömer dock hushållen att den egna ekonomin har försämrats under de 12 senaste månaderna, samtidigt som andelen hushåll som anser att det för närvarande är fördelaktigt att spara nu ökar. Om ett sådant omslag i hushållens inställning till den egna ekonomin får fäste kan det tyda på att uppgången i konsumtionsutgifter kommer att mattas av i höst.

Hushållens bedömning om egen ekonomi jämfört med 12 månader tidigare, netttotal

Källa: Konjunkturinstitutet

Data t.o.m. september 2011

God inkomstutveckling överstiger ökningen i konsumtionsutgifterna

Den återhämtning som har skett på arbetsmarknaden i spåren av finanskrisen har bidragit till en gynnsam utveckling av disponibel inkomst och de egentliga löneinkomsterna, lönesumman. Lönesumman har haft en ökningstakt omkring 6 procent de tre senaste kvartalen. Andra kvartalet var lönesumman 40 miljarder högre än motsvarande kvartal året innan, vilket innebar en ökning på 6,2 procent.

Hushållens ränteutgifter ökade kraftigt andra kvartalet. Höjd reporänta, kommande kapitalkrav på de svenska bankerna och efterdyningarna av den europeiska skuldskrisen har drivit upp bankernas utlåningsräntor. Det är framförallt räntekostnaden mot banker och bostadsinstitut som har belastat högt belånade hushåll. En annan faktor som påverkade den disponibla inkomsten andra kvartalet var inkomstskatten som ökade med 2,8 procent. Efter samtliga avdrag ökade hushållens disponibla inkomster med 5,6 procent i nominella termer, jämfört med andra kvartalet 2010.

Den reala disponibla inkomsten ökade andra kvartalet med 3,9 procent. Detta är en relativt god inkomstökning och är

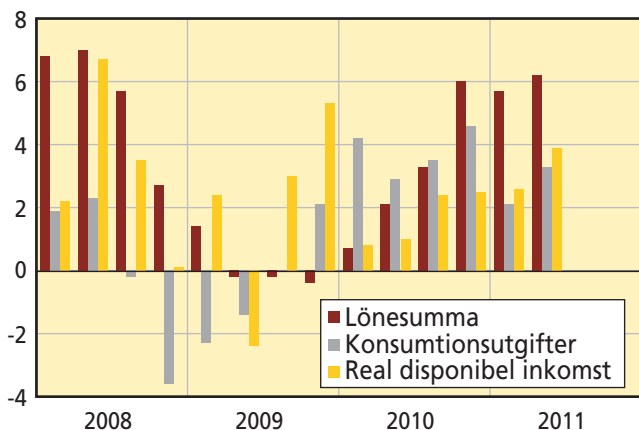

betydligt starkare än första kvartalet då ökningen var 2,6 procent. Den kan ställas i relation till konsumtionsutgifternas volymökning på 3,3 procent. Det innebär att hushållens reala inkomstökning andra kvartalet översteg ökningen i konsumtionsutgifterna.

En tydlig tendens under 2010 var att ökningen av hushållens disponibla inkomster var lägre än ökningen i konsumtionsutgifterna. För att ha råd med sin konsumtion valde därmed hushållen att finansiera delar av sin konsumtion genom ett minskat sparande. Första kvartalet i år bröts denna trend genom att hushållens inkomstökningar översteg ökningen i konsumtionsutgifterna. Detta trendbrott bekräftas även andra kvartalet, då hushållens justerade sparkvot, exklusive avsättningar till tjänstepensioner, ökade från 14,7 procent andra kvartalet 2010 till 15,3 procent andra kvartalet 2011. Detta ger signaler om att den goda tillväxten för konsumtionsutgifterna delvis härrör från ett ökat utrymme i hushållens budget genom en högre disponibel inkomst. Men samtidigt verkar hushållen, trots en stark utveckling för konsumtionen av nöjesrelaterade varor och tjänster, känna av en viss oro från omvärlden och låter delar av inkomstökningen gå till att öka sitt sparande.

Lönesumma, real disponibel inkomst och hushållens konsumtionsutgifter

Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Stark utveckling ur ett internationellt perspektiv

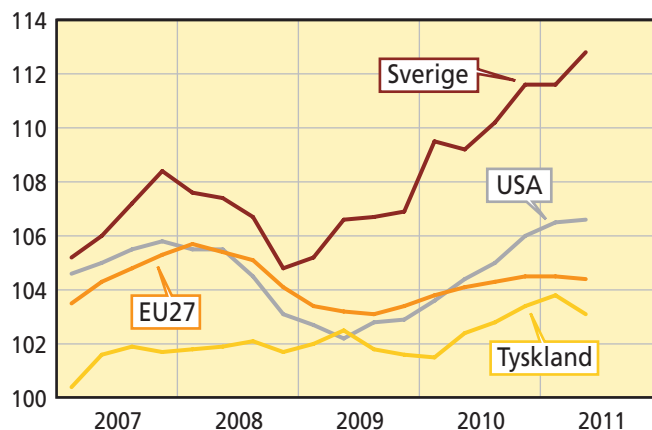
Konsumtionsutvecklingen i Sverige står sig väl i ett internationellt sammanhang. Hushållskonsumtionen i Sverige har sedan första kvartalet 2009 uppvisat en stadig uppgång som varit betydligt mer markerad än för den konsumtionsstyrda amerikanska ekonomin och överstiger också de blygsamma uppgångarna för konsumtionsutgifterna inom EU. Konsumtionslusten bland de amerikanska hushållen verkar ha mattats av det senaste kvartalet och ett avtagande köpintresse återspeglas även hos de tyska hushållen. I kontrast till denna tendens står utvecklingen i Sverige som visar en fortsatt stark ökningstakt i konsumtionsutgifterna andra kvartalet. En ökad försiktighet bland hushållen i USA och många europeiska länder är en naturlig reaktion efter de senaste kvartalens

ökade fokus på problemen med hög skuldsättning för många av EU-medlemsländerna och relativt svaga ekonomiska signaler från USA.

En annan viktig aspekt är att konsumtionsuppgångarna i Sverige inleddes tidigt efter nedgångarna i 2008. Redan i början av 2009 initierades uppgångarna för den svenska hushållens konsumtionen, vilket var flera kvartal innan stabila uppgångar noterades inom EU och USA. Förklaringarna är flera, dels klarade sig den svenska bostadsmarknaden relativt väl under finanskrisen och samtidigt har hushållen fått stimulanser från både penning- och finanspolitiken i form av låga räntor och skatteavdrag.

Hushållens konsumtionsutgifter

Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer Index 2005=100. Säsongrensade kvartalsuppgifter

Källa: Eurostat

Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Den svenska konsumtionsutvecklingen är åter i toppskiktet bland ett urval jämförbara ekonomier som har publicerat siffror för konsumtionsutgifterna andra kvartalet. Sveriges ökning på 3,3 procent jämfört med andra kvartal 2010, överträffas av Finland där konsumtionen ökade med hela 4,8 procent motsvarande period. Jämförelsevis ökade hushållens konsumtionsutgifter i Tyskland och Italien med 1,4, respektive 1,0 procent andra kvartalet. I stark kontrast till de övriga nordiska länderna står den betydligt svagare utvecklingen i Danmark med en ökning med 0,1 procent andra kvartalet. Detta är sannolikt en konsekvens av ett sämre ekonomiskt läge bland annat med en utdragen och svag utveckling av bostadsmarknaden som fortfarande präglar de danska hushållens konsumtionsvilja. Den europeiska skuld-krisen och en svag arbetsmarknad präglar konsumtionsutvecklingen för Spanien som ligger i botten med en nedgång på 0,5 procent.

Det måste beaktas att jämförelsen baserar sig på preliminär statistik för många av länderna. Sverige reviderade upp hushållens konsumtionsutgifter från 2,3 procent till 3,3 procent för andra kvartalet. Revideringen för de svenska hushållen ändrar dock inte bilden i stort.

Kontaktperson: Magnus Saltveit, 08-506 949 84

Bruttoinvesteringar

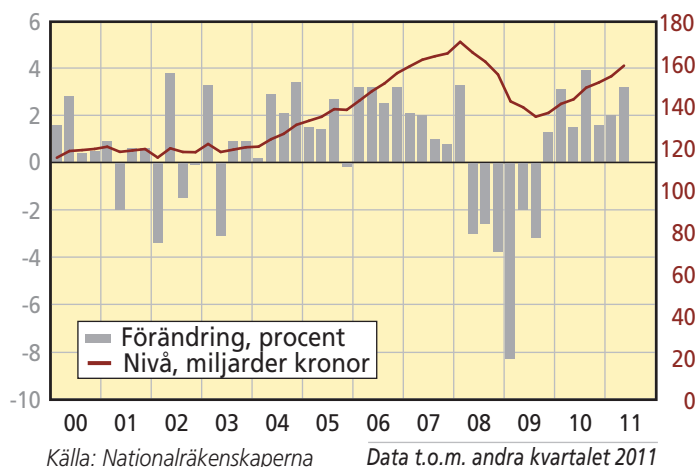
Fortsatt stark investeringsutveckling

Den ihållande uppåtgående trenden för de fasta bruttoinvesteringarna har fortsatt. Investeringarna har nu ökat sedan fjärde kvartalet 2009. Den starka utvecklingen andra kvartalet har framförallt drivits på av ökade bostadsinvesteringar. Trots den starka återhämtningen är investeringsnivån fortfarande lägre än innan den kraftiga nedgången under 2008–2009.

Fasta bruttoinvesteringar ökade säsongsrensats med 3,2 procent i jämförelse med föregående kvartal. Investeringarna ökade för sjunde kvartalet i följd och hämtar alltmer in den tidigare nedgången 2008–2009. Nivåmässigt ligger däremot investeringarna fortfarande bara i nivå med investeringarna i början av 2007. Jämfört med första kvartalet 2008, kvartalet innan nedgången inleddes, är investeringsnivån idag ungefär 7 procent lägre.

Fasta bruttoinvesteringar

Procentuell förändring från föregående kvartal samt nivå i miljarder kronor. Säsongsrensade värden

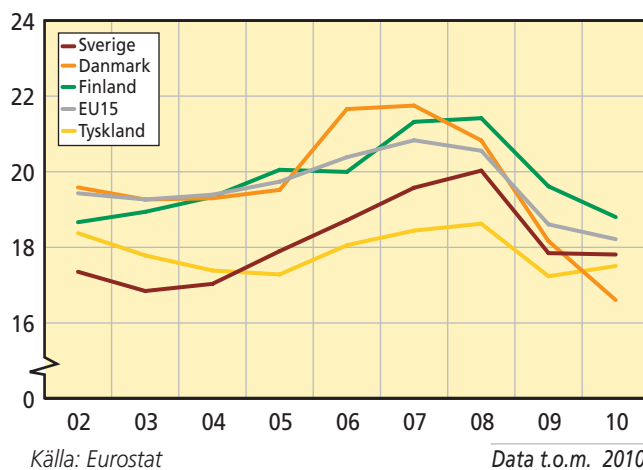

Den starka återhämtningen i investeringarna under senare tid har höjt Sveriges investeringskvot, det vill säga fasta bruttoinvesteringar som andel av BNP. Investeringskvoten används ibland för att göra en grov jämförelse mellan länder då investeringarna sätts i relation till storleken på landets ekonomi. En hög kvot innebär att stora resurser, i förhållande till ekonomins storlek, investeras i till exempel maskiner, byggnader eller annan infrastruktur som påverkar ekonomins utveckling. Investeringar i realkapital är en viktig faktor för framtida produktion och tillväxten i ett land. Realkapital slits ut och föråldras med tiden. Fortsatta investeringar krävs för att inte den framtida produktionen ska minska.

Sverige har under en lång tid haft en lägre investeringskvot än många andra europeiska länder. Investeringskvoten i Sverige har de senaste femton åren varierat mellan cirka 16–20 procent enligt årsdata och har genomgående legat under det europeiska genomsnittet. På senare år står sig

däremot investeringskvoten i Sverige allt bättre i ett internationellt perspektiv. År 2004 var investeringskvoten i Sverige 2,4 procentenheter lägre än EU15-genomsnittet¹. Sedan dess har skillnaden gradvis minskat och 2010 var skillnaden mindre än 0,5 procentenheter då kvoten för så väl Sverige som EU-snittet var cirka 18 procent. Att den svenska kvoten har närmats sig genomsnittet för EU15 speglar den positiva och ihållande investeringstrenden i Sverige som föregick finanskrisen. De två kvartalerna hittills under 2011 uppvisar en ryckig utveckling för Sverige, men för andra kvartalet låg kvoten drygt en halv procentenhet högre än för EU15.

Fasta bruttoinvesteringar som andel av BNP Procent, säsongsrensade värden

Investeringskvoten i Sverige är dock liknande den i många andra mogna industriländer. I Europa är investeringskvoten högst bland länder i Östeuropa, där till exempel Rumänien och Tjeckien uppvisar höga andelar. Investeringskvoten påverkas naturligtvis också av konjunkturen. En hög investeringskvot är dock inte en tillräcklig förutsättning för fortsatt god ekonomisk utveckling. Trots en hög investeringskvot har till exempel Japan haft en svagare ekonomisk utveckling än Sverige. Behovet av investeringar förändras över tiden och bestäms av en mängd olika faktorer. Att enbart använda investeringskvoten vid jämförelser mellan länder kan därför bli missvisande.

Bostadsinvesteringarna utvecklades fortsatt starkt

Bostadsinvesteringarna fortsatte att utvecklas mycket starkt. Både ny- och ombyggnadsinvesteringarna har vuxit kraftigt sedan nedgången 2008–2009. Andra kvartalet steg bostadsinvesteringarna med 20 procent jämfört med motsvarande kvartal i fjol. Nybyggnationen, som minskade

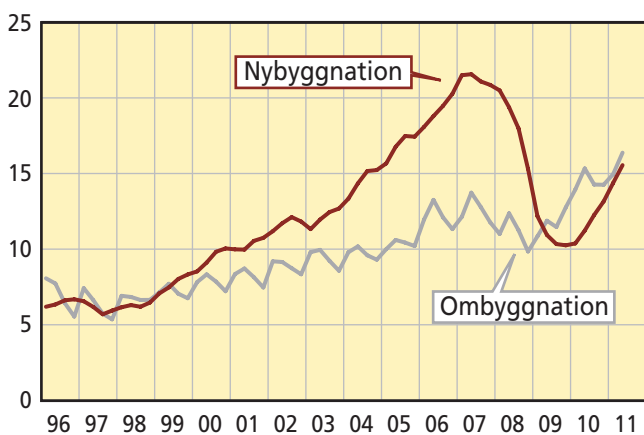
¹ EU15: Belgien, Danmark, England, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien, Sverige, Tyskland och Österrike.

dramatiskt som en följd av krisen, verkar inte ha påverkats särskilt mycket av senare tids höjda bolåneräntor eller sviktande konjunktur. Första halvåret har det skett en ökning av nybyggnationen av framförallt flerbostadshus. Småhusbyggandet har inte tagit fart i samma utsträckning. Ökade bolåneräntor och införandet av bolånetaket hösten 2010 kan ha haft en negativ inverkan. Möjligen kan också ROT-avdraget påverka nybyggnationen av småhusen negativt då det blivit mer attraktivt att renovera existerande småhus. Totalt har dock investeringarna i nybyggnation ökat med 39 procent de två första kvartalen i jämförelse med samma period förra året. Antalet beviljade bygglov första halvåret har dock minskat något, vilket ger en indikation om bostadsbyggandet framöver.

I likhet med nybyggnationen fortsatte även ombyggnadsinvesteringarna att öka. Första halvåret ökade ombyggnationen med 7 procent i jämförelse med motsvarande period i fjol. Ombyggnadsinvesteringarna har successivt ökat större delen av den senaste femtonårsperioden och påverkades betydligt måttligare av finanskrisen än vad nybyggnationen gjorde. Åtgärder som införandet av ROT-avdraget har troligen bidragit till att ombyggnationen vuxit kraftigt de senaste åren. ROT-avdraget, som infördes i slutet av 2008, fick ett tydligt genomslag först efter den förenklade hanteringen som infördes vid halvårsskiftet 2009.

Bostadsinvesteringar

Miljarder kronor i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Bra fart på transportmedelsinvesteringarna

Investeringarna i de flesta kapitaltyperna ökade andra kvartalet 2011. Utöver bostadsinvesteringarna ökade också investeringarna i transportmedel, maskiner och inventarier samt programvaror. De egenfinansierade investeringarna i transportmedel steg med 16 procent i jämförelse med i fjol. Även leasingfinansierade transportmedel ökade om än i mindre utsträckning, 6 procent. Maskininvesteringar ökade med 7 procent jämfört med samma kvartal i fjol. Ökningen utgjordes av såväl egen- som leasingfinansierade maskininvesteringar. Även investeringar i programvaror fortsatte att öka och andra kvartalet steg dessa investeringar med 6 procent. Investeringar i programvaror har nu ökat sedan mitten av förra året.

Näringslivets investeringar växlar upp ytterligare

Näringslivets investeringar fortsätter att utvecklas starkt. Sammantaget ökade dessa med 10 procent andra kvartalet jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Utvecklingen har drivits på av både tjänste- och varuproducerande företag. Inom varubranscherna, där utvecklingen på senare tid varit mer splittrad, sågs nu en ökning. Tillverkningsindustrin som inledde fjolåret svagt verkar se fortsatt positivt på framtiden och ökade investeringarna volymmässigt med 14 procent andra kvartalet. Inom gruv- och mineralutvinningsindustrin ökade investeringarna 10 procent, detta efter minskade investeringar i närapå två års tid. Även energibranscherna utökade investeringarna kraftigt andra kvartalet. Tillsammans inom el-, gas- och värmeverk steg investeringarna med 33 procent jämfört med i fjol. Däremot föll byggindustrins investeringar tillbaka något efter den starka inledningen av året.

Tjänstebranschernas investeringar ökade med 8 procent i jämförelse med motsvarande period föregående år. Framförallt har det varit investeringar inom fastighetsbranschen som drivit på den kraftiga utvecklingen under senare tid. Exkluderas bostadsinvesteringar från tjänstebranschen har utvecklingen varit betydligt mer dämpad i jämförelse med den kraftiga ökningen 2010. Tjänsteföretagens investeringar exklusive bostadsinvesteringar ökade enbart 3 procent andra kvartalet. Oroligheter på finansmarknaderna kan ha påverkat tjänsteföretagens investeringsvilja.

Fasta bruttoinvesteringar

Miljarder kronor i löpande priser respektive procentuell volymförändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

	2010 helår	kv 1	kv 2
Näringslivet	483	8,5	10,0
Varubranscher	155	4,1	14,2
däruv industri	71	7,2	12,0
Tjänstebanscher	326	11,0	8,1
däruv Tjänstebanscher exkl. fastighet	181	7,1	6,5
Offentlig sektor	106	6,1	12,0
Totalt	589	8,1	10,3
Maskiner	179	7,9	9,9
Transportmedel	48	1,5	11,6
Bostäder	105	20,6	20,2
Övriga byggnader och anläggningar	158	2,1	5,5
Programvaror	78	8,7	11,1

Källa: Nationalräkenskaperna

Inbromsning av statliga investeringar

De offentliga investeringarna har hittills i år ökat 9 procent. Den kraftiga ökningen har främst utgjorts av ökade väginvesteringar samt större byggprojekt. Däremot bromsade de statliga investeringarna in andra kvartalet. Bland annat beror det på minskade järnvägsinvesteringar. Utvecklingen av de statliga investeringarna beror till stor del på infrastrukturssatsningar. Enligt höstens budgetproposition föreslås en satsning på 5 miljarder till järnväg och väg under åren 2012–2013.

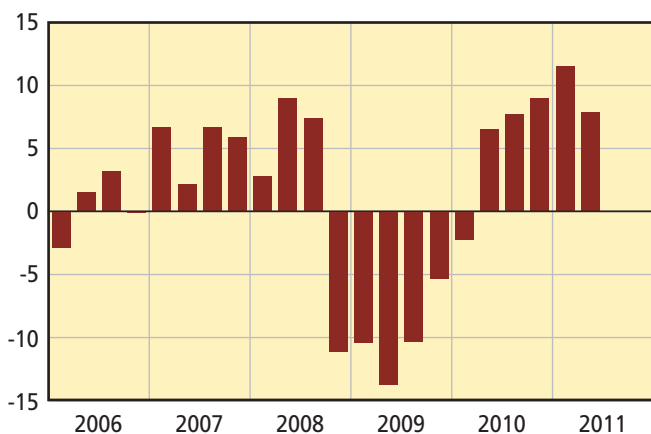
De kommunala investeringarna har hittills i år vuxit starkt. Andra kvartalet ökade investeringarna med nära 27 procent jämfört med samma kvartal föregående år. Den starka utvecklingen förklaras bland annat av kommunsektorns ökade bygg- och anläggningsinvesteringar som till exempel byggprojektet Nya Karolinska Sjukhuset i Solna.

Mindre lageruppbyggnad

Lageruppbyggnaden fortsatte under andra kvartalet om än något mer dämpat än tidigare. Säsongsrensats är det femte kvartalet i följd med lageruppbyggnad. Totalt uppgår lageruppbyggnaden under dessa kvartal till 43 miljarder. Detta kan sättas i perspektiv av den kraftiga neddragningen i lagerhållningen i samband med finanskrisen. Lageravvecklingen mellan slutet av 2008 och fram till början av 2010 var sammanlagt 53 miljarder.

Lagerinvesteringar

Miljarder kronor i 2010 års prinsnivå, säsongsrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2011

De okorrigerade uppgifterna visar att industriföretagen fortsatte att bygga upp lager i relativt stor utsträckning andra kvartalet. Framförallt var det lager av produkter i arbete och färdigvaror som ökade. Lageruppbyggnaden var i stort sett densamma som motsvarande period i fjol. Industrins insatsvaror var i stort sett oförändrade. Handeln minskade istället sin laghållning under kvartalet. Detaljhandelns lager av kläder, hemutrustning och fritidskläder avvecklades medan partihandelns samlade lager var närmast oförändrade.

Lagereffekten på BNP-utvecklingen var negativ under andra kvartalet och dämpade BNP-utvecklingen med 0,2 procentenheter. Det var första gången sedan tredje kvartalet 2009 som lagren drog ner tillväxttakten. De flesta lagertyper hade en i stort sett neutral effekt på BNP, men handeln drog ner sina lager i större utsträckning än under motsvarande kvartal i fjol vilket gav upphov till den negativa lagereffekten.

Kontaktperson: Per Annerstedt, 08-506 945 47

Näringsliv

Avtagande tillväxttakt för produktionen

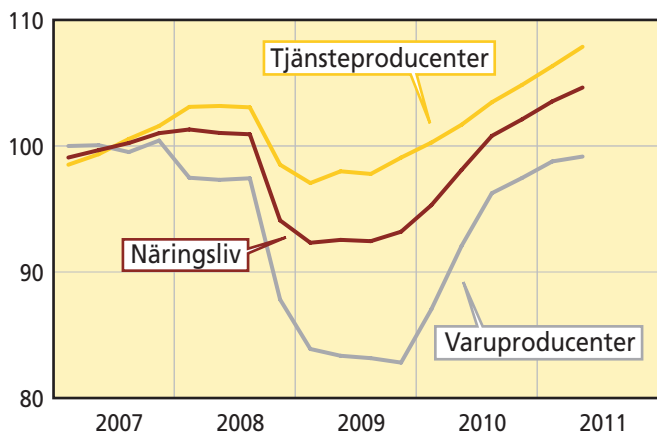
Enligt nationalräkenskaperna för andra kvartalet så var produktionstillväxten inom näringslivet något långsammare än föregående kvartal. Produktionen ökade andra kvartalet med 1,1 procent säsongsrensats och jämfört med första kvartalet. Det kan jämföras med en tillväxttakt på 1,4 procent första kvartalet. Trots avmattningen har utvecklingen ändå varit relativt god första halvåret 2011. Under de senaste månaderna har dock läget försämrats något. Sysselsättningen inom näringslivet växte nu endast svagt och istället var det ökad produktivitet som höll uppe produktionsnivåerna.

Näringslivets produktion har mattats av betydligt sedan andra kvartalet 2010. Andra kvartalet 2011 ökade produktionen med 1,1 procent säsongsrensats och jämfört med kvartalet innan, vilket kan ställas mot 2,9 procent andra kvartalet 2010 då tillväxttakten var som högst under de två senaste årens återhämtningsfas. Den varuproducerande sektorn har haft en tydlig avmattning medan det har gått bättre för tjänstebranscherna. Tillväxten för tjänsteproduktionen mellan första och andra kvartalet 2011 var 1,4 procent, densamma som mellan fjärde kvartalet 2010 och första kvartalet 2011. Omräknat i årstakt innebär det en tillväxt på starka 5,7 procent.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2007=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Varuproduktionen hade de största produktionsökningarna under 2010 men hade också mest att hämta in efter krisären 2008–2009. Andra kvartalet avtog dock ökningstakten och produktionstillväxten stannade på 0,4 procent säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. För första kvartalet var ökningstakten 1,3 procent. Omräknat till årstakt innebär det att tillväxttakten minskat från 5,3 procent under första kvartalet till 1,6 procent under andra kvartalet. Produktionsnivån av varor är därmed i stort sett densamma som före krisen.

Byggindustrin ökade produktionen med 1,5 procent andra kvartalet jämfört med första kvartalet. Det är ungefär samma ökningstakt som under de två föregående kvartalen.

Inom tillverkningsindustrin, som under uppgången var ledande inom näringslivet, har produktionsnivån i det närmaste stått stilla mellan första och andra kvartalet. Ökningen var endast 0,1 procent.

God tillväxt på årsbasis

Sett på årsbasis så är produktionsökningarna fortfarande höga men ökningstakten har mattats av under de senaste kvartalerna. Den totala produktionen inom näringslivet ökade med 6,7 procent andra kvartalet 2011 jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Varuproduktionen steg med 7,9 procent och visar fortfarande den starkaste ökningstakten. Varuproducenterna hade dock mest att ta igen efter krisen och här märks dessutom en tydligare avmattning under det senaste kvartalet än för tjänsteproducenterna. Tjänsteproduktionen ökade med 6,0 procent jämfört med andra kvartalet 2010.

Svagare ordergång

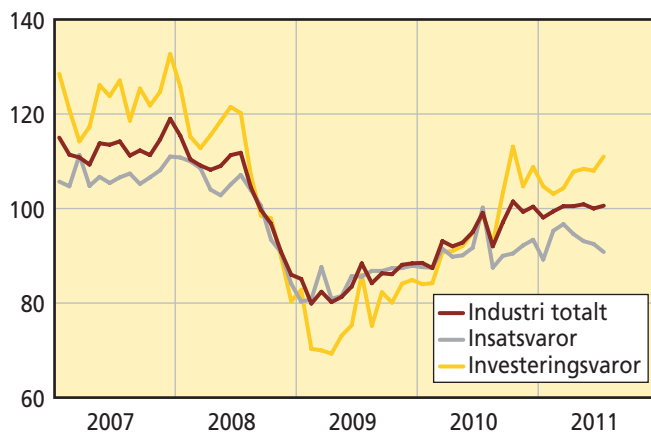
Ordergången inom tillverkningsindustrin har haft en svag utveckling och det är på hemmamarknaden som avmattningen varit tydligast. Den totala ordergången för perioden maj–juli ökade med måttliga 0,4 procent jämfört med närmast föregående tremånadersperiod. Order från hemmamarknaden ökade endast 0,1 procent medan exportordergången ökade med 0,6 procent.

Industrin för investeringsvaror går fortfarande relativt starkt

medan industrin för insatsvaror har haft minskad ordergång. Investeringsvaruindustrin innefattar framförallt verkstadsindustri och ligger vanligtvis senare i konjunkturutvecklingen än insatsvaruindustrin som innefattar gruvindustri, trävaruindustri, massa- och pappersindustri och stål- och metallverk. Skillnaden är tydligast vad gäller exportordergången med ökningarna inom investeringsvaruindustrin och minskningarna inom insatsvaruindustrin.

Industrins ordergång

Säsongrensade månadsvärden. Fasta priser
Index 2005=100

Källa: Leverans- och orderstatistiken

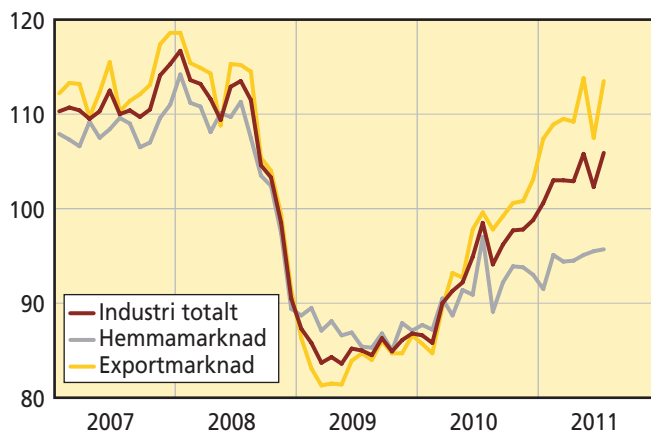
Data t.o.m. juli 2011

Leveranser ökade snabbare än ordergång

Ser man på leveransläget inom industrin så ökade leveranserna fortfarande snabbare än ordergången sett över ett halvårsperspektiv. För perioden maj–juli ökade leveranserna med 1,7 procent jämfört med närmast föregående tremånadersperiod. Efter en rejäl dipp under juni har leveranserna ökat igen i juli och det var framförallt leveranser till exportmarknaden som bidrog till denna ökning. Precis som för ordergången står investeringsvaruindustrin för en uppgång vad gäller leveranser medan utvecklingen för insatsvaruindustrin har varit mera dämpad.

Industrins leveranser

Säsongrensade månadsvärden. Fasta priser
Index 2005=100

Källa: Leverans- och orderstatistiken

Data t.o.m. juli 2011

Exportcheferna mer pessimistiska

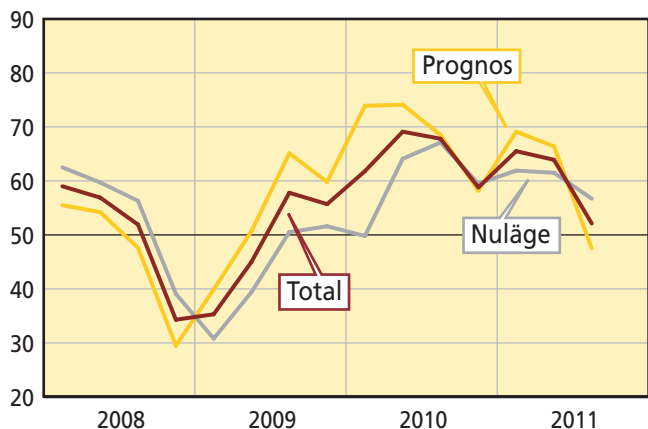
Exportorderutsikterna ser betydligt dystrare ut nu än tidigare inom många branscher. Exportrådet har skrivit ner prognos-

serna för både 2011 och 2012 med anledning av inbromsningarna i världsekonomin. Exportchefsindex backade i augustimätningen – som avser tredje kvartalet – till 52,1 från 63,9 i mätningen innan. Värdet över 50 innebär att det är fler som tror på en förstärkning än en försvagning. Nuvarande index är dock det lägsta sedan andra kvartalet 2009. Det är också klart under det historiska genomsnittet. I prognosen för kommande kvartal ser exportcheferna fortsatta försvagningar. Det var främst exporten till Västeuropa och USA som försvagades medan det fortfarande var en relativt god efterfrågan från Asien.

Exportchefsindex

Diffusionsindex. Värdet över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning av exportkonjunkturen

Källa: SCB/Exportrådet

Data t.o.m. tredje kvartalet 2011

Företagstjänster fortsätter öka produktionen

Tjänsteproduktionen har fortsatt växa i en någorlunda jämn takt under året men de senaste uppgifterna indikerar ändå att tillväxttakten är på väg nedåt. Tjänsteproduktionsindex visar att tjänsteproduktionen växte med 1,2 procent säsongrensat under perioden maj–juli jämfört med februari–april. Det tremånaders glidande medelvärde har minskat från 1,6 procent i maj till 1,2 procent i juli.

Inom den betydande branschen för företagstjänster märks dock ingen avmattning. Produktionen ökade andra kvartalet med 2,7 procent jämfört med första kvartalet. Det motsvarar en årstakt på 11,2 procent. Sett över de senaste sju kvartalen så har ökningstakten legat över 1,5 procent varje kvartal och det rör sig således om en stabil uppgång.

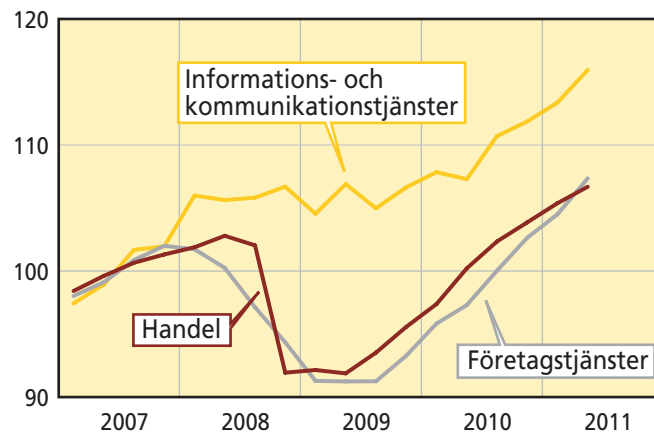
Inom handeln syns däremot en svag avmattning efter starka uppgångar sedan slutet av 2009. Andra kvartalet var produktionsstillväxten 1,2 procent jämfört med kvartalet innan vilket var lägre än under första kvartalet då produktionen steg med 1,5 procent.

Transport- och kommunikationsbranscherna har fortsatt att gå starkt. Transportsektorn ökade sin produktion med 2,2 procent andra kvartalet. Det var en förbättring jämfört med första kvartalet då produktionen steg med 1,6 procent. Branschen som inkluderar informations- och kommunikationstjänster ökade produktionen med 2,3 procent andra kvartalet, också det högre än första kvartalet då produk-

tionen steg med 1,3 procent jämfört med kvartalet innan. Denna bransch klarade sig i stort sett ifrån någon nedgång under krisåren 2008–2009 men i gengäld var 2010 ett svagare år för branschen än de flesta andra tjänstebanscher. Branschen är dock relativt liten i förhållande till övriga tjänstebanscher.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser. Index 2007=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Hotell- och restaurangbranschen hade en sämre utveckling andra kvartalet än de sex föregående kvartalerna. Produktionsökningen stannade på måttliga 0,3 procent jämfört med första kvartalet. Det kan ställas i relation till ökningen på 1,4 procent första kvartalet.

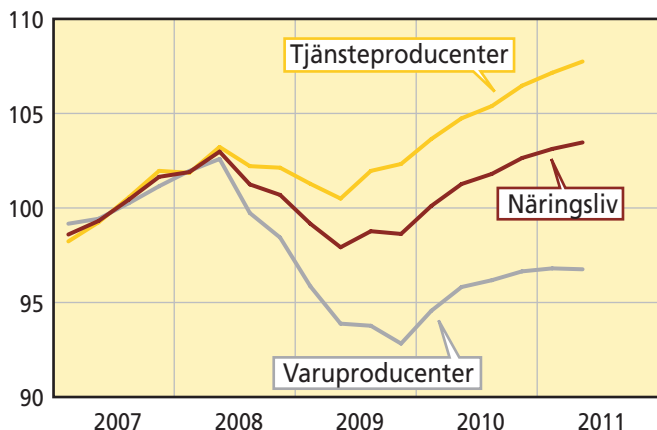
Arbetade timmar ökade svagt

Sysselsättningen inom näringslivet, mätt som arbetade timmar, har också börjat mattas av. Efter en tilltagande tillväxttakt fjärde kvartalet i fjol så har arbetade timmar växt måttligare under de inledande kvartalerna 2011. Antalet arbetade timmar ökade med 0,3 procent andra kvartalet säsongrensat och jämfört med första kvartalet medan ökningstakten första kvartalets uppgick till 0,5 procent.

Den kraftigaste inbromsningen skedde inom den varuproducerande sektorn där sysselsättningen varit oförändrad mellan första och andra kvartalet. Även för första kvartalet i år var sysselsättningsökningarna låga. För den privata tjänstesektorn fortsatte sysselsättningen öka om än i en lägre takt än respektive kvartal föregående år. Ökningen i antalet arbetade timmar mellan första och andra kvartalet var 0,6 procent i säsongrensade termer.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2007=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Produktiviteten ökar

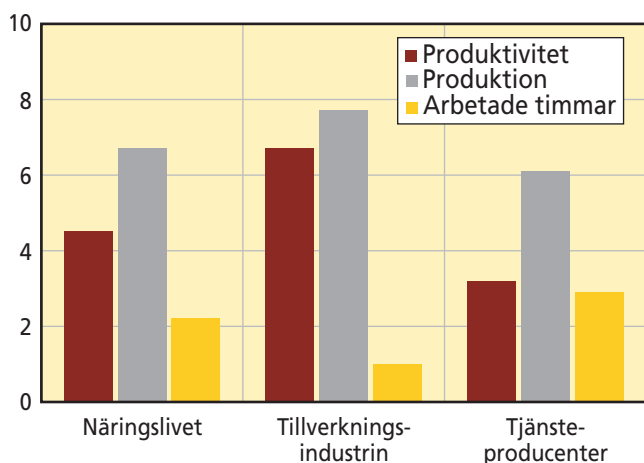
Att sysselsättningen har växt långsammare än produktionen innebär att produktiviteten i näringslivet har fortsatt att öka. Ökningen i produktivitet mellan första och andra kvartalet var 0,8 procent. Kvartalet innan ökade produktiviteten med 0,9 procent.

Produktivitetsökningen är störst inom byggbranschen. Där minskade antalet arbetade timmar med 0,7 procent medan byggproduktionen ökade med 1,5 procent under kvartalet. Det innebär en produktivitetsökning på drygt 2 procent.

Sett på årsbasis så var produktivitetsökningarna klart störst inom den varuproducerande sektorn. Från andra kvartalet 2010 till andra kvartalet 2011 ökade produktiviteten med 6,7 procent att jämföras med tjänstesektorns ökning med 3,2 procent.

Näringslivets arbetsproduktivitet

Förändring från andra kvartalet 2010 till andra kvartalet 2011. Procent

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Allt tydligare tecken på avmattning

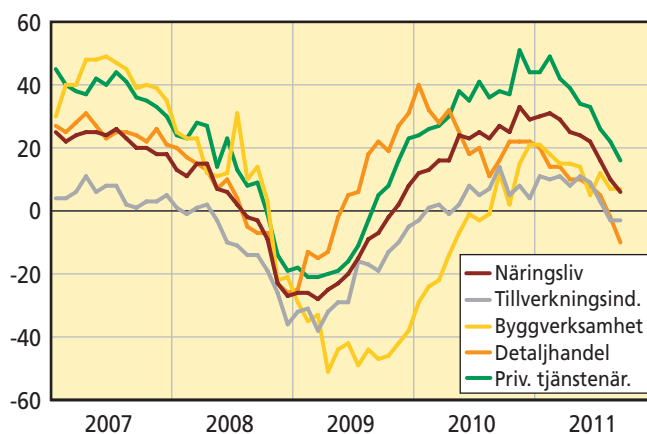
Efter andra kvartalets slut har dock dystrare signaler skymtats. Konjunkturinstitutets konfidensindikator för hela

näringslivet sjönk i september för sjunde månaden i rad. Indikatorn har under dessa sju månader minskat med 25 enheter och ligger nu under det historiska genomsnittet för första gången sedan december 2009. Man kan fortfarande säga att det råder normalkonjunktur men trenden är tydligt nedåtgående trots att det fortfarande är fler företag som ökar sin produktion och försäljning än de som minskar densamma.

Man kan skönja avmattningen i så gott som samtliga branscher men läget ser sämst ut för detaljhandeln där indikatorn ligger klart under det historiska genomsnittet. Branschens konfidensindikator har under året backat med 32 enheter – från +22 till -10. Även för privata tjänstenärings- och tillverkningsindustrin har stämningläget försämrats. Tjänstenäringsarna ligger nu även de under det historiska genomsnittet medan tillverkningsindustrin ligger kvar i nivå med genomsnittet. Byggindustrin har inte tappat lika mycket och indikatorn visar fortfarande på ett läge bättre än normalt. Branschen ligger dock normalt sent i konjunkturcykeln.

Konfidensindikator

Säsongrensade månadsvärden. Nettotal

Källa: Konjunkturinstitutet Data t.o.m. september 2011

När det gäller framtidsutsikter så är läget inte lika optimistiskt som tidigare. Produktionstillväxten inom tillverkningsindustrin väntas bli måttlig och detsamma gäller sysselsättningen inom branschen. Inom byggbranschen förväntas däremot en fortsatt relativt god produktionstillväxt, i synnerhet för anläggningsverksamheten. Detta bedöms dra med sig en ökad sysselsättning inom branschen. Ett hinder är arbetskraftsbristen som dock har avtagit klart sedan i våras. Även inom vissa delar av detaljhandeln och den privata tjänstesektorn råder optimism inför framtiden även om prognoserna har skruvats ned för varje månad. I synnerhet för handeln rör det sig troligtvis mer om en förhoppning om att ta igen tidigare svaga försäljningssiffror.

Kontaktperson: Johannes Holmberg, 08-506 945 11

Arbetsmarknad

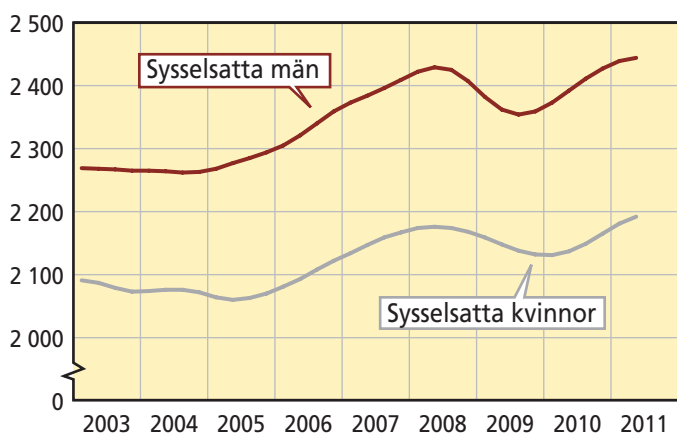
Svag förbättring på arbetsmarknaden

Förbättringen på arbetsmarknaden som har pågått de senaste åren fortsatte även under andra kvartalet 2011, även om ökningstakten avtagit. För andra kvartalet skedde en viss förbättring både av antalet sysselsatta och av antalet arbetade timmar. En mindre nedgång av arbetslösheten kunde även noteras. Antalet lediga jobb gick i motsatt riktning och fortsatte starkt uppåt. Därmed noterade de lediga jobben, liksom vakanserna i den privata sektorn, den högsta nivån på tio år.

Antalet sysselsatta fortsatte att öka andra kvartalet, och ökningen gällde främst kvinnor. Ökningen avsåg i första hand tjänstesektorn, särskilt inom handeln. Även byggbranschen och industrin visade uppgångar – transportmedelsindustrin steg efter den tidigare kraftiga nedgången.

Sysselsatta 15–74 år efter kön

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Tusental

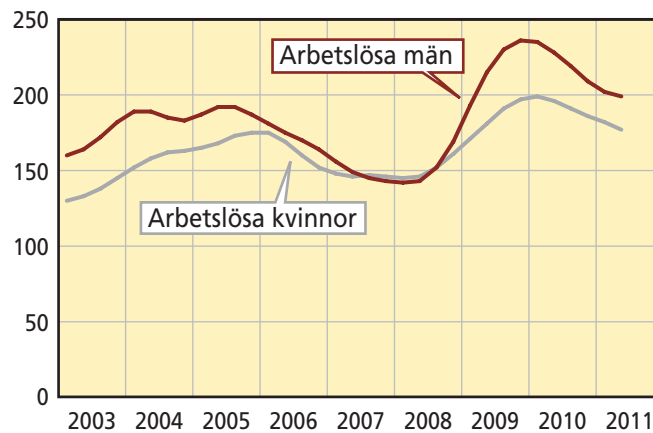
Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Arbetslösheten fortsatte att minska, men i en svagare takt än tidigare. Den relativa arbetslösheten var lika stor för män som för kvinnor.

Personer som ej är i arbetskraften började öka (både antalet personer och andelen av befolkningen) efter att ha minskat de senaste kvartalerna. Det kan tolkas som att det upplevs som svårare att hitta ett arbete.

Arbetslösa 15–74 år efter kön

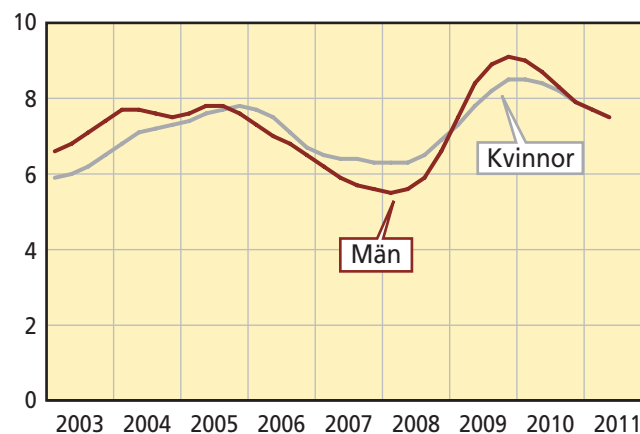
Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Tusental

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Andel arbetslösa 15–74 år efter kön

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Procent av arbetskraften

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Liksom för sysselsättningen uppvisade antalet arbetade timmar en svag ökning under andra kvartalet. AKU redovisar inte säsongrensade timmar uppdelat på bransch. Nationalräkenskaperna (NR) visade att det (liksom för antalet sysselsatta) främst var i tjänstebranscherna som arbetade timmar ökade, men även i tillverkningsindustrin syntes en ökning.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Miljoner timmar per vecka (15–74 år)

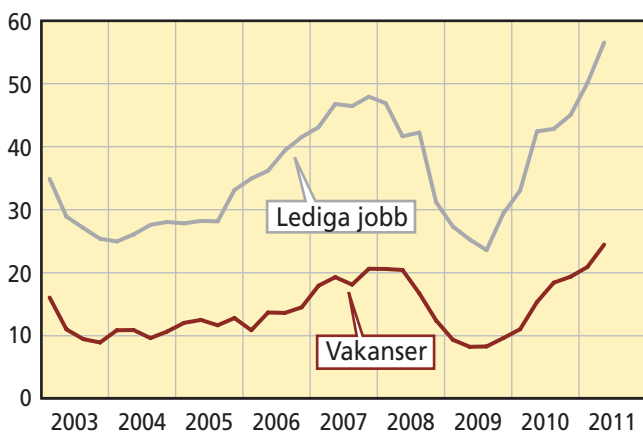

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Den uppgång för antalet lediga jobb och vakanser som pågått de senaste åren fortsatte och till och med förstärktes. Nivån för båda variablerna är den högsta sedan mätningar började göras för tio år sedan.

Lediga jobb och vakanser, privat sektor

Säsongrensade kvartalsvärden. Tusental

Källa: Konjunkturstatistik Data t.o.m. andra kvartalet 2011 över vakanser (KV) och egna beräkningar

Genom att kombinera information om andelen lediga jobb med andelen arbetslösa kan matchningseffektiviteten visas med en så kallad Beveridgekurva. En rörelse utmed kurvan visar en konjunkturmässig förändring i efterfrågan på arbetskraft. Under en konjunkturuppgång minskar den relativa arbetslösheten och andelen lediga jobb ökar och det omvända gäller under en konjunkturedgång. Ett skifte av kurvan kan indikera att matchningseffektiviteten förändrats.

De senaste två kvartalen har andelen lediga jobb ökat kraftigt samtidigt som arbetslösheten endast minskat måttligt. Det leder till vad som ser ut som ett skifte utåt i kurvan, alltså till sämre matchning.

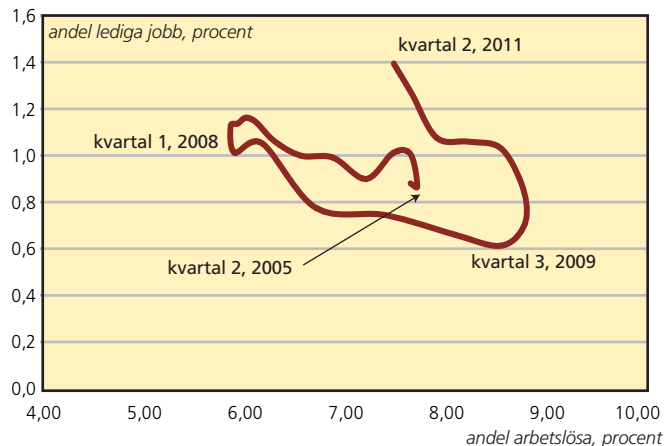
En tänkbar förklaring till sämre matchning mellan de arbetslösa och de lediga jobben kan vara att fler personer med svag förankring på arbetsmarknaden söker arbete. Det kan röra sig till exempel om personer med dålig hälsa som tidigare har varit sjukskrivna. Ungdomar eller utrikes födda med liten eller ingen erfarenheter från (den svenska) arbets-

marknaden kan vara en annan grupp.

Sämre matchning mellan den utbildning/erfarenhet som efterfrågas av arbetsgivarna och den utbildning/erfarenhet har de arbetslösa faktiskt som kan vara en annan förklaring.

Andelen lediga jobb i förhållande till andelen arbetslösa 15–74 år (Beveridgekurva)

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Procent av arbetskraften

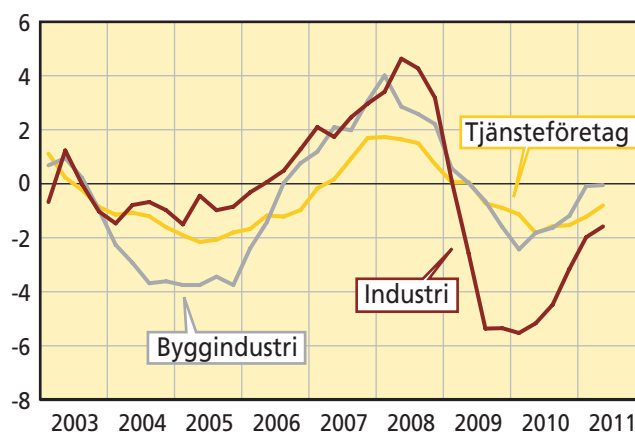
Källa: AKU, KV och egna bearbetningar

Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Arbetsmarknadsgapet för anställda inom industrin, det vill säga industrisysselsättningens avvikelse från en långsiktig stokastisk trend, fortsatte att minska och närmade sig därmed alltmer den långsiktiga trenden. Även antalet anställda inom tjänsteföretagen närmade sig den långsiktiga trenden. Något gap för anställda inom byggindustrin förelåg inte, utan antalet anställda låg på en nivå som kan förväntas vara normal på lång sikt.

Arbetsmarknadsgap

Antal anställda i industri, byggindustri och tjänsteföretag i förhållande till deras respektive långsiktiga trender. Procent

Källa: Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Antalet varsel om uppsägning av fast anställda var cirka 11 000 under andra kvartalet, enligt Arbetsförmedlingen

(Af). Under motsvarande kvartal föregående år var antalet cirka 10 000. Det kan tyda på att den tidigare nedåtgående trenden är bruten och har vänts till en uppgång av varslen.

Flödesstatistiken från AKU visar också att risken för att bli arbetslös inte längre minskar. Risken att bli arbetslös under andra kvartalet 2011 var lika stor som under andra kvartalet 2010.

Arbetslöshetsrisker

Övergångsandelar mellan olika tillstånd på arbetsmarknaden från kvartal 1 till kvartal 2 (15–74 år). Procent

År	FA → AL	TA → AL	Syss → AL
2007	0,4	4,9	1,0
2008	0,3	5,2	1,0
2009	0,9	6,2	1,6
2010	0,5	5,9	1,2
2011	0,4	6,0	1,2

Not: AL = Arbetslöshet, FA = Fast anställning, Syss = Sysselsättning, TA = Tidsbegränsad anställning

Källa: AKU

Jobbchanser

Övergångsandelar mellan olika tillstånd på arbetsmarknaden från kvartal 1 till kvartal 2 (15–74 år). Procent

År	AL → FA	AL → TA	EA → FA	EA → TA	TA → FA
2007	5,6	29,1	0,7	5,3	11,3
2008	6,9	28,7	0,7	4,8	12,5
2009	3,7	21,1	0,6	4,7	11,4
2010	4,2	23,2	0,6	4,9	11,2
2011	5,0	24,3	0,5	4,8	12,7

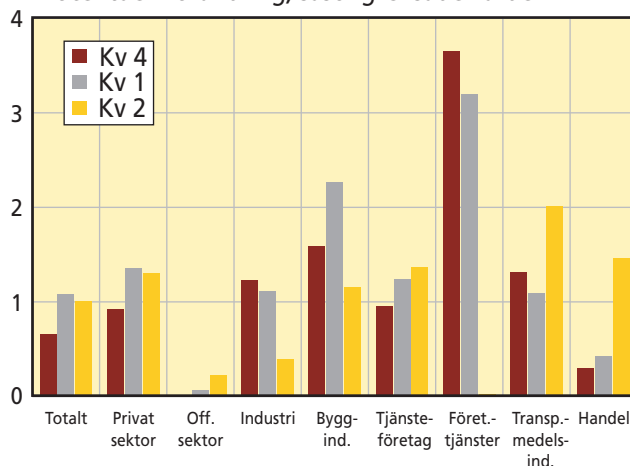
Not: AL = Arbetslöshet, EA = Ej i arbetskraften, FA = Fast anställning, TA = Tidsbegränsad anställning

Källa: AKU

Under andra kvartalet fortsatte uppgången av antalet anställda i de tjänsteproducerande företagen. Noterbart är dock att inom företagstjänster avstannade den tidigare mycket kraftiga uppgången helt. Även inom byggindustrin bröts den tidigare uppåtgående trenden. Bättre klarade sig transportmedelsindustrin och handeln där tillväxttakten var uppåtgående.

Förändring av antal anställda fjärde kvartalet 2010 samt första och andra kvartalet 2011 från föregående kvartal efter bransch¹

Procentuell förändring, säsongsrensade värden

Källa: Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) och egna beräkningar

Kontaktperson: Torkel Brinkenfeldt, 08-506 940 96

¹ Branschindelning enligt SNI 2002.

Utveckling av några indikatorer på arbetsmarknaden

År Kvartal	Antal sysselsatta 15–74 år	Andel sysselsatta av befolkn. 15–74 år	Antal arbetslösa 15–74 år	Andel arbetslösa av arb.kraften 15–74 år	Antal personer utanför arb.kraften 15–74 år	Arbetade timmar 15–74 år	Antal lediga jobb	Antal varsel
	1 000-tal	Procent	1 000-tal	Procent	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal
2006 1	4 310	64,3	367	7,9	2 024	139 250	49	10
2006 2	4 426	65,8	387	8,0	1 912	134 680	48	8
2006 3	4 530	67,2	307	6,3	1 905	120 890	44	8
2006 4	4 452	65,9	284	6,0	2 023	142 920	45	11
2007 1	4 432	65,4	323	6,8	2 020	143 430	53	9
2007 2	4 543	66,9	335	6,8	1 917	139 750	61	6
2007 3	4 639	68,1	269	5,5	1 905	124 500	52	7
2007 4	4 549	66,6	264	5,5	2 018	146 720	52	8
2008 1	4 520	66,0	302	6,3	2 030	140 660	57	9
2008 2	4 624	67,3	339	6,8	1 907	149 470	55	15
2008 3	4 674	67,9	280	5,7	1 932	124 160	48	14
2008 4	4 554	65,9	298	6,1	2 058	147 060	36	57
2009 1	4 466	64,5	380	7,8	2 080	139 210	38	50
2009 2	4 525	65,2	454	9,1	1 966	138 350	36	32
2009 3	4 548	65,3	399	8,1	2 018	123 410	28	17
2009 4	4 459	63,8	402	8,3	2 127	138 580	33	17
2010 1	4 434	63,3	446	9,1	2 122	142 800	44	14
2010 2	4 555	64,9	467	9,3	1 992	146 500	57	10
2010 3	4 633	65,9	390	7,8	2 004	126 300	49	9
2010 4	4 563	64,8	361	7,3	2 123	147 900	50	11
2011 1	4 557	64,6	401	8,1	2 099	149 400	66	8
2011 2	4 661	66,0	419	8,3	1 986	146 900	64	11
Källor:	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	KV	Af

Globalisering och ekonomisk statistik

Globalisering – en process i ständig förändring

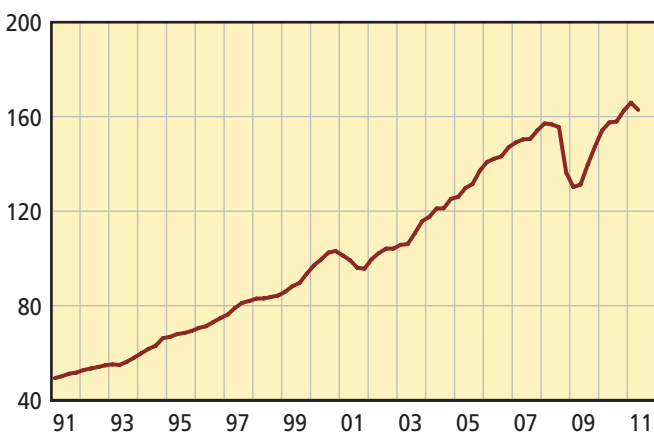
I och med den ökande globaliseringen har gränserna mellan nationella ekonomier blivit allt otydligare. Flödena av varor, tjänster, kapital och arbetskraft ser i mångt och mycket annorlunda ut idag än för bara ett eller ett par decennier sedan. Dessa flöden, som allt mindre styrs av nationella gränser, blir allt svårare att belysa med dagens ekonomiska statistik som i hög grad styrs av just nationsgränser. Behovet av nya variabler samt gränsöverskridande ekonomisk statistik ökar således i takt med globaliseringen.

Fram till mitten av 1980-talet var flertalet nationella ekonomier reglerade på olika sätt, ofta med avsikt att gynna inhemska företag och verksamheter. Utrikeshandeln begränsades av tullar och andra frihandelshinder. Olika länders interna marknader skilde sig markant från varandra vilket gav utrymme för många små producenter och detaljister.

Under 1980-talet startade en process mot en ökad avreglering av olika marknader. Denna sammanföll med introduktionen av olika slags IT-verktyg. Kommunikation och information blev enklare och underlättade denna avregleringsprocess. När Sverige blev en del av EU inlemmades vi i en frihandelsmarknad där ambitionen var att ha fria flöden av arbete, kapital, varor och tjänster. Detta, tillsammans med de finansiella avregleringarna under början av 1990-talet, gav helt nya möjligheter för företagande i och med tillgång till nya marknader.

Världshandeln

Index 2000=100. Säsongsrensade värden

Källa: Ecwin

Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Stora förändringar, som till del kan kopplas samman med denna globaliseringsprocess, har skett i omvärlden sedan 1990-talet. Östeuropa har blivit en integrerad del av världsekonomin och Kina och Indien har utvecklats till gigantiska marknader. Totalt sett har världen blivit rikare, då en ökad

handel mellan rika och fattiga länder i regel har gett upphov till ett ökat välbefinnande på båda håll.

Globala verksamheter och svenska företag

Vissa verksamheter har globaliserats i snabbare takt än andra. Finansmarknaderna var redan innan avregleringen internationellt sammankopplade i och med de interbankkopplingar som finns inom banksystemet när det gäller lån och valutaväxlingar. De stora exportföretagen kunde därmed expandera snabbare, både i Sverige och utomlands. I många fall upplevdes det som en minskad riskspridning att ha produktion i flera länder.

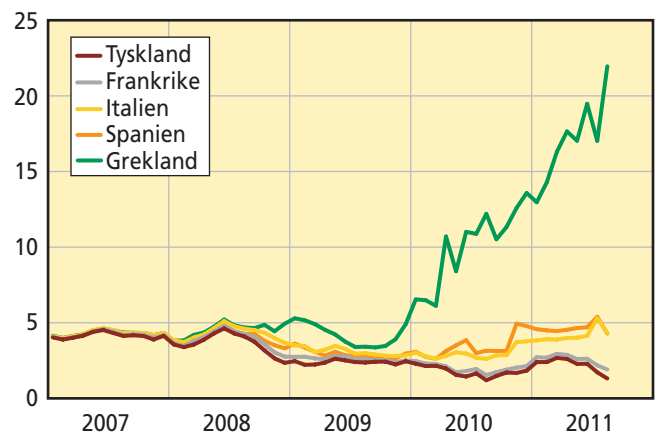
De svenska storföretagen har vuxit under de senaste decennierna men denna tillväxt har främst skett utomlands. Flera av dessa företag har också blivit utlandsägda och därmed fått en helt annan styrning än tidigare.

Finansmarknaden har integrerats än mer och nya produkter med en betydligt högre komplexitet än tidigare har utvecklats. Detta har möjliggjorts genom att IT-verktygen blivit allt kraftfullare. Finanskrisen 2008 var delvis en effekt av att komplexiteten i produkterna blivit så stor att investerarna inte längre kunde bedöma riskerna. Man upplevde också att det var möjligt att försäkra sig mot finansiella risker, vilket dock i praktiken visade sig fungera dåligt då alla risker inte tagits med i beräkningen.

Efter finanskrisen har finansmarknaderna blivit alltmer integrerade med de nationella ekonomierna då även centralbankerna tvingats bli en aktiv aktör på finansmarknaderna, i rollen som "lender of last resort". I den meningen har nu inte bara företag och banker blivit globala spelare utan även nationella regeringar. Detta har blivit väldigt tydligt i den senaste turbulensen kring skuldskrisen i Grekland, där alla länder i EU-området tillsammans måste finna lösningar på det grekiska problemet.

Femåriga obligationsräntor i några euroländer

Månadsgenomsnitt, procent

Källa: Ecwin

Data t.o.m. augusti 2011

Efterfrågan på integrerade data och nya variabler

Dagens ekonomiska statistik är anpassad efter nationella behov och har huvudsakligen utvecklats genom separata statistikundersökningar. I en mer integrerad värld ökar emellertid behovet av att kunna förstå mer komplexa samband även på ett internationellt plan. Medvetenheten om detta har ökat sedan finanskrisen och en stigande efterfrågan finns nu på data och indikatorer som mäter olika moment i den ekonomiska utvecklingen.

På europeisk nivå pågår just nu en diskussion kring bättre och mer relevant information om de ekonomiska sammanhangen. Ett område där detta blivit mycket aktuellt är EDP (budgetsaldo och statsskuld) där lagstiftningen nu skärpts och hårda krav ställs på att redovisningen skall vara heltäckande, konsistent och baserad på kvalitetssäkrade data. Det ska också finnas en spårbarhet ned på mikrodatanivå, något som följs upp vid regelbundna revisioner hos länderna. Planer finns för liknande upplägg inom andra statistikområden. En anledning till denna utveckling är att dagens IT-verktyg ger bättre förutsättningar än tidigare att samla in data på ett strukturerat sätt.

Globala produktionsflöden allt intressantare

Ett område som blivit alltmer efterfrågat är att få en ökad förståelse för de globala produktionsflödena. Det finns ännu inte någon allmän redovisning av företag som verkar på många olika marknader. Nya metoder behövs för att kunna identifiera ekonomiskt ägande av insatsvaror, intellektuella förmågor och produkter, oavsett vilken marknad dessa verkar på. Även företagsinterna flöden behöver kunna identifieras, liksom olika slags risktagande inom företagen, inte minst ur miljösynpunkt. Fördjupade studier av beteendet hos dessa företag måste göras för att få en ökad förståelse för dessa flöden. Dessa är heller inte konstanta utan kan förändras över tiden beroende på för- och nackdelar med produktion i olika länder, t ex ur skattesynpunkt.

Sannolikt kommer detta att bli ett av de mest intressanta utvecklingsområdena för statistiken på sikt.

Globalisering och demokrati

Globaliseringsprocessen leder till en utjämning över nationsgränserna och olika effekter i form av en ökad tillväxt i utvecklingsländer och inte minst en ökad världshandel. Möjligheterna för länder att föra en egen politik begränsas av att de finansiella marknaderna kräver ett visst mått av stringens vad gäller sunda finanser. Detta har blivit mycket uppenbart efter den senaste finanskrisen, vilken gav upphov till stora underskott vad gäller enskilda länders budgetar och upplåning. Den fråga vi nu står inför är om de politiska systemen klarar att svara upp mot dessa krav. Marknaden tenderar att jämföra enskilda nationer med företag där företagsledningen måste anpassa verksamheten till rådande omständigheter. Den politiska styrningen är inte anpassad till dessa krav och ofta innebär minoritetsregeringar ett ökat inslag av kompromissande. I den meningen har globaliseringens krav också inneburit mer krävande arbete för politikerna, vilket inte minst syns inom EU-samarbetet där pressen på långsiktiga lösningar ökat efter sommaren. Frågan är om de nuvarande politikernas mandat räcker för att ge de beslut som marknaden kräver.

IT-utvecklingen ger möjligheterna att nå ny kunskap

IT-verktygen har utvecklats snabbt de senaste decennierna och inte bara kommunikation och information har förbättrats utan även möjligheterna att arbeta på distans. Denna strukturella förändring, som är en del av globaliseringsprocessen, ger nya möjligheter för företagande över gränserna, nya arbetstillfällen och ett ökat välstånd. I förhållanden till den nationella ekonomin uppstår dock en mängd problem, framför allt när det gäller att mäta och förstå olika skeenden i ekonomin. Samtidigt har efterfrågan på nya data ökat då möjligheterna finns att lagra och bearbeta dessa.

Globaliseringen är en process – vilket i sig betyder att den befinner sig i ständig förändring. Detta innebär att behoven av ny statistik också kommer att förändras i takt med den ekonomiska utvecklingen. Utmaningen blir då att tillgodose dessa behov av data på ett så bra och kostnadseffektivt sätt som möjligt.

Kontaktperson: Monica Nelson Edberg, 08-506 945 66

Hantering av räntor i NR

Så här påverkar en ränteförändring beräkningen av hushållens konsumtion och sparande

I nationalräkenskapernas beräkning av hushållskonsumtionen kanske många förväntar sig att en räntehöjning ökar utgifterna för den stora och dominerande boendeposten i hushållskonsumtionen, men så blir inte fallet eftersom ränta i nationalräkenskaperna inte är konsumtion. Men en räntehöjning påverkar hushållens konsumtion, förbrukning och sparande via en del andra poster som förklaras närmare i denna artikel.

Reporäntan har successivt höjts från och med andra halvåret 2010 till och med andra kvartalet 2011. En höjd reporänta leder till höjda ut- och inlåningsräntor vilket ökar hushållens utgifter och inkomster från lånestock och banktillgodohavanden. Men även hushållens konsumtion av indirekt mätta finansiella tjänster, FISIM, liksom hushållens förbrukning av FISIM påverkas när ut- och inlåningsräntor ändras.

I nationalräkenskaperna är utgångspunkten att det finns en riskfri ränta, referensränta, som är fri från riskpremie och ersättning för administrationstjänster etc. Referensräntan ska i teorin återspeglas av bankernas internbankränta, den ränta bankerna betalar varandra vid sin upplåning sinsemellan. Referensräntan är densamma för utlåning och inlåning och enligt nationalräkenskaperna så baseras de utgiftsräntor och inkomsträntor som genereras via banker och kreditinstitut på denna referensränta. Den vinst som banker och andra kreditinstitut skapar genom att faktiska räntor skiljer sig från referensräntan definieras i nationalräkenskaperna som produktion av en tjänst, indirekt mätta finansiella tjänster, FISIM. Denna tjänst går bland annat till konsumtion och insatsförbrukning hos hushållen¹.

Totalt sett är hushållens utlåningsstock (lånen) ungefär två gånger så stor som inlåningsstocken (tillgodohavanden). Av det följer att en höjning av reporäntan, och därmed referensräntan i nationalräkenskaperna, medför att hushållens räntekostnader stiger mer än ränteintäkterna och hushållens räntenetto försämras. Av diagrammet framgår att hushållens netto mellan inkomsträntor och utgiftsräntor förbättrades väsentligt i samband med räntesänkningarna som påbörjades i slutet av 2008 och att nettot försämrats något när räntorna började höjas igen under 2010. Vilken effekt räntesänkningar eller räntehöjningar har på hushållens konsumtion och förbrukning är däremot inte lika självklar. Det beror på hur bankernas inlåningsräntor och utlåningsräntor förhåller sig till referensräntan men också på hur produktionen av FISIM fördelas mellan olika sektorer.

Om till exempel förhållandet mellan referensräntan och ut- respektive inlåningsräntan är oförändrat och lånestockarna är desamma efter en ränteförändring så påverkas inte

produktionen av FISIM. Av diagrammet framgår emellertid att produktionen av FISIM steg i samband med den finansiella krisen 2008. Banker och kreditinstitut vidgade gapet mellan utlåningsräntor och inlåningsräntor och produktionen av FISIM ökade därför. Gapet minskade sedan något när stabiliteten på de finansiella marknaderna ökade, och produktionen av FISIM sjönk då något. Även om produktionen av FISIM steg i slutet av 2008, och sedan dess har hållit sig på en högre nivå än före den finansiella krisen, så minskade hushållens konsumtion av FISIM i början av 2009 när räntorna föll kraftigt. Konsumtionen av FISIM har sedan ökat successivt från slutet av 2009 och framåt. Detta förlopp har framför allt styrts av att inlåningsräntorna för hushållens tillgodohavanden inte fullt ut följt svängningarna i referensräntan. När referensräntan stigit har inlåningsräntorna inte höjts i motsvarande grad, bankerna och kreditinstituten har då ökat sina marginaler på inlåningen. De ökade marginalerna mellan in- och utlåningsräntor innebar vidare att hushållen ökade sin förbrukning i de personliga företagen och de egna hemmen.

Ränteförändringar påverkar alltså även hushållen via de personliga företagarnas och egnahemsägarnas kostnader för FISIM. I nationalräkenskaperna så producerar egnahemsägare bostadstjänster som de sedan själva konsumerar. En del av insatskostnaderna i denna produktion utgörs av FISIM genererat från bolånen. Hur insatsförbrukningen i egna hem påverkas beror utöver räntan även på hur stocken av bostadslån förändras. I samband med att räntorna föll i början av 2009 så har bolånestocken ökat vilket trots de låga räntorna inneburit att förbrukningen av FISIM i egna hem även steg under perioden när räntorna var som lägst.

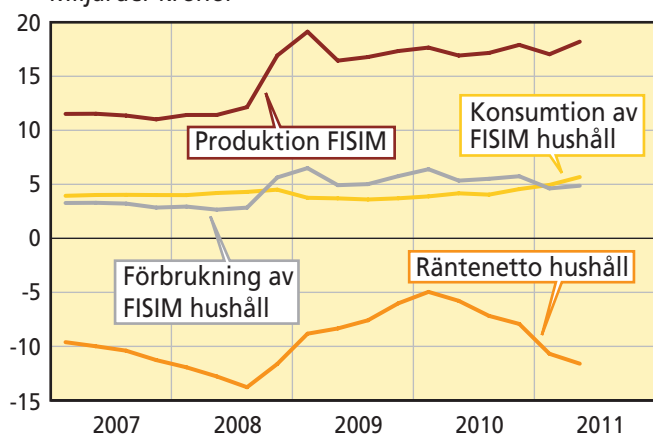
Insatsförbrukningen påverkar hushållens driftsöverskott och sammansatta förvärvsinkomst och därmed hushållens totala inkomster vilket även ränteintäkter och räntekostnaderna gör. Det som hushållen inte väljer att konsumera av sin disponibla inkomst blir sparande. Sammanfattningsvis har hushållens sparande i större utsträckning påverkats via förändrade intäktsräntor och kostnadsräntor och i mindre utsträckning via konsumtion och förbrukning i samband med de senaste årens räntesänkningar och räntehöjningar.

En post som inte alls påverkas av ränteförändringar, i alla fall inte på kort sikt, är hushållens konsumtion av boendetjänster. Egnahemsägarnas boendekonsumtion i löpande priser baseras på förändringen i total boendeyta gånger prisökningen. Där prisförändringen bestäms av KPI:s delindex för flerfamiljshus, vilken på kort sikt inte påverkas av en räntehöjning.

¹ All inlåning och utlåning genererar emellertid inte FISIM. Hushållen har till exempel inkomsträntor i form av obligationsräntor som inte innefattar en finansiell tjänst.

Produktion, hushållens konsumtion och förbrukning av FISIM samt hushållens netto mellan intäktsräntor och kostnadsräntor

Miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Kontaktperson: Andreas Lennmalm, 08-506 940 54

SNI-omläggning av NR

Ny branschindelning i nationalräkenskaperna

Från och med september 2011 används den nya näringsgrensindelningen SNI 2007 i nationalräkenskaperna. Alla EU-länder gjorde omläggningen vid samma tidpunkt. De nya branschindelningarna syftar till att bättre belysa de strukturförändringar som skett den senaste 20-årsperioden, i synnerhet tjänstenäringsarnas ökade betydelse. Den klart största förändringen avser informations- och kommunikationstjänster.

Basen för införandet av SNI 2007 var en dubbelkodning i både SNI 2002 och SNI 2007 av all näringsgrensverksamhet för år 2008. Varje enskilt företag klassades enligt både nya och gamla branschindelningen och därigenom erhöles en skattning av flödena mellan gamla och nya branscher. Nycklar kunde därigenom skapas för en mängd variabler inom hela beräkningssystemet som låg till grund för framtagandet av tidsserier tillbaka till 1993.

Vid skapandet av branschuppdelade tidsserier togs även hänsyn till händelser, till exempel momsförändringar, som påverkat utvecklingen för någon enskild bransch. Perioden före 2007 finns emellertid inte i årsräkenskaperna på samma detaljningsnivå i ny SNI som i den gamla serien. Åren före 1993 är inte omräknade enligt den nya indelningen.

Hur påverkar den nya indelningen nationalräkenskaperna?

Huvudaggregaten inom nationalräkenskaperna påverkas inte av omläggningen. BNP-estimatet för Sverige förändras

sålades inte. Däremot påverkas de delar av nationalräkenskaperna som redovisar bransch- eller produktuppdelning. Det innebär att:

- Summan av alla näringsgrenar är densamma i ny och gammal SNI. Det är fördelningen mellan de olika branscherna som har förändrats.
- Tjänstebranscherna är mer finfördelade i den nya klassificeringen medan detaljeringsgraden för tillverkningsindustrin minskat något.
- Den nya indelningen medför att varuproduktionen blir mindre jämfört med tidigare medan tjänsteproduktionen ökar något.
- Näringsgrenen Information och kommunikation påverkas mest av SNI-omläggningen som växer på bekostnad av bland annat företagstjänster och tillverkningsindustrin.
- Vissa branscher är opåverkade av SNI-omläggningen. Exempelvis el, gas och värme.

Tabellen på nästa sida visar förändringarna i de olika näringsgrenar som uppstått efter SNI-omläggningen för år 2008.

Mer information om svensk näringsgrensindelning enligt SNI2007, finns på SCB:s hemsida www.scb.se.

Kontaktperson: Birgitta Magnusson Wärmark,
08-506 945 51

BNP från produktionssidan (ENS95)

Efter näringsgren, 2008 i löpande priser, miljoner kronor

SNI2002		SNI2007		Diff
BNP till marknadspris, SNI2002	3 204 320	BNP till marknadspris, SNI2007	3 204 320	0
Produktskatter	411 265	Produktskatter	411 265	0
Produktsubventioner	16 795	Produktsubventioner	16 795	0
Näringslivets förädlingsvärde till baspris	2 208 825	Näringslivets förädlingsvärde till baspris	2 208 825	0
1. 01–45 <i>Varuproducenter</i>	802 756	1. A01–F43 <i>Varuproducenter</i>	799 405	-3 351
2. 01–05 Jordbruk, skogsbruk o fiske	49 831	2. A01–03 Jordbruk, skogsbruk o fiske	48 742	-1 089
3. 10–14 Gruvor och mineralutvinning	20 662	3. B05–09 Gruvor och mineralutvinning	21 376	714
4. 15–37 Tillverkningsindustri	496 786	4. C10–33 Tillverkningsindustri	481 320	-15 466
5. 40+41+		5. D35–E39 El- gas- värme- o vattenverk, avlopp etc.	101 697	12 570
90.010 El- gas- värme- o vattenverk, reningsverk	89 127	6. F41–43 Byggsverksamhet	146 270	-80
6. 45 Byggsverksamhet	146 350	7. G45–T98 <i>Tjänsteproducenter</i>	1 409 420	3 351
7. 50–95 <i>Tjänsteproducenter</i>	1 406 069	8. G45–47 Parti- o detaljhandel	319 375	-3 567
8. 50–52 Parti- o detaljhandel	322 942	9. I55–57 Hotell o restaurang	41 020	53
9. 55 Hotell o restaurang	40 967	10. H49–53 Transport o magasinering	149 850	13 275
10. 60–63 Transport o magasinering	136 575	11. J58–64 Information och kommunikation	149 850	99 397
11. 64 Post o telekommunikation	49 628	12. K64–66 Finans- o försäkringsverksamhet	109 684	0
12. 65–67 Finans- o försäkringsverksamhet	109 684	13. L68–N82 Fastighets-, företagstjänster o uthyrning	513 524	-84 058
13. 70–74 Fastighets-, företagstjänster o uthyrning	597 582	14. P84–Q88 Utbildning, hälso- o sjukvård, sociala tjänster	84 854	205
14. 80–85 Utbildning, hälso- o sjukvård, sociala tjänster	84 649	15. R90–T98 Andra samhälleliga o personliga tjänster	42 088	-21 954
15. 90–95 exkl		Förädlingsvärde i hushållens icke vinstdrivande organisationer	39 151	0
90.100 Andra samhälleliga o personliga tjänster	64 042	Förädlingsvärde i offentliga myndigheter	561 874	0
Förädlingsvärde i hushållens icke vinstdrivande organisationer	39 151			
Förädlingsvärde i offentliga myndigheter	561 874			

Källa: Nationalräkenskaperna

Summary

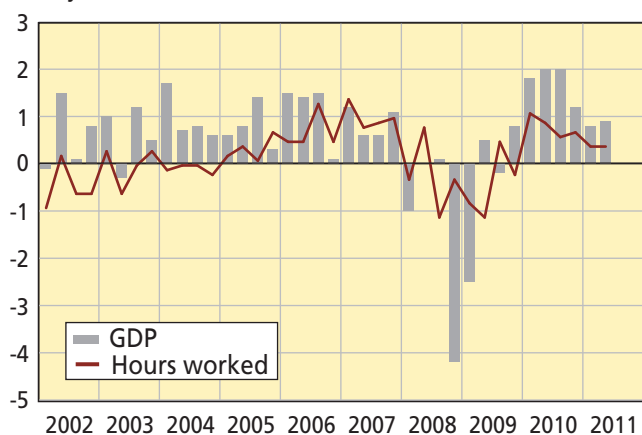
Stable second quarter, uncertain future prospects

There was a positive undertone to the Swedish economy during the second quarter with a GDP that was much greater than the historical average. Household consumption and fixed gross investment made a strong contribution to growth. After the end of the second quarter, the European debt crisis deepened, which led to greater uncertainty regarding both the financial and the real economy in the future.

GDP rose by 0.9 percent in the second quarter, when seasonally adjusted and compared to the first quarter. Compared to the corresponding quarter last year, GDP rose by 4.9 percent.

Gross domestic product (GDP) and hours worked in the whole economy

Percent change from previous quarter. Seasonally adjusted GDP and hours worked

Source: National accounts Data up to and including second quarter 2011

After a relatively weak first quarter, Swedish consumption once again breathed optimism in the second quarter. Transport and Swedish consumption abroad grew substantially as did enjoyment-related spending items such as entertainment and hotel and restaurant. The rise in retail trade was more cautious, however. Adjusted for seasonal variations, consumer spending was 1.1 percent higher in the second quarter compared to the first. This rate of increase is on a par with the trend in the autumn of 2010. The willingness of Swedish households to consume was high even in an international perspective.

Swedish trade in goods was subdued in the second quarter on a par with global trade. Volumes of goods exported fell 0.4 percent compared to the previous quarter. This weakening comes after a period of strong Swedish export trading, when seen in an international perspective. Exports of services rose, however, partly as a result of a substantial increase in licenses and royalties. This rise in service exports coupled with a more subdued trend in imports was the

main reason why net exports made a positive contribution to GDP growth in the second quarter.

Production growth in the business sector is still relatively good even if it has declined slightly compared to the latest quarters. In the second quarter, seasonally adjusted production increased by 1.1 percent compared to the first quarter. This can be compared to a growth rate of 1.4 percent in the first quarter and 2.9 percent in the second quarter of 2010, when it was at its highest during the recovery phase of the last two years. Employment in the business sector rose only slightly in the second quarter and production levels were instead boosted by increased productivity.

The longstanding upward trend in fixed gross investment continued in the second quarter. Fixed gross investments have risen since the fourth quarter of 2009. The healthy development in the second quarter was underpinned primarily by increased investments in housing. Despite the strong recovery, however, the investment level is still lower than before the sharp downturn in 2008-2009.

The improvement on the labour market, which has taken place in recent years continued during the second quarter of 2011. The rate of improvement has, however, been steadily weaker. There was a slight rise in the second quarter both in the number of persons employed and the number of hours worked. A slight decrease in unemployment could also be noted. Job vacancies went in the opposite direction, however, rose substantially and were at their highest level for ten years. Even vacancies in the private sector were at their highest level for ten years.

Furthermore, employment continued to rise, albeit at a slower rate. The rise for men was almost broken, while there was still a slight increase for women. The number of hours worked also continued to rise slightly, leading to a small fall in unemployment. The risk of becoming unemployed remained unchanged having previously decreased. Job vacancies in general and vacancies in the private sector continued to increase sharply.

The Swedish economy – a statistical perspective also offers three theme articles. The first article discusses the globalisation process and the increased need for developing new data and indicators. The second article is about the effects of an interest rate change on the way the National Accounts calculate household consumption and savings. The article makes it clear that an interest rate change does not have any direct effects in the short term. The third and final article provides a summary of how the Swedish NACE transformation affects the National Accounts. As from September 2011, a new industry classification (NACE 2007) is now in use in all EU Member States.

Ansvarig utgivare:

Monica Nelson Edberg

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Peter Buvén, redaktör	08-506 945 28
Martin Daniels, redaktör	08-506 942 64
Tomas Thorén, redaktör	08-506 941 46
Torkel Brinkenfeldt	08-506 940 96
Per Annerstedt	08-506 945 47
Johannes Holmberg	08-506 945 11
Magnus Saltveit	08-506 949 84

Medskribenter:

Andreas Lennmalm, nationalräkenskaper
Birgitta Magnusson Wärmark, nationalräkenskaper
Monica Nelson Edberg, nationalräkenskaper

Grafisk form:

Monica Andersson 08-506 943 62

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: fornamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv

ISSN 1653–3828

URN:NBN:SE:SCB-2011-A28T11103_pdf (pdf)